

Mbok Ndíndí mbonyu Mák ásíní

*Mbok Jǝn Njwiti ęti Yesu
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)*

¹ Fá chí Mbok Ndíndí ęti Yesu Kristo Mmǝ Mandem. ² Abho nyaka mbǝ enyũ ndemεkerpinti Aisáya ásíní amem ekáti yi be, Mandem arem nyaka be,

Yinjí, chǝj ntǝ mpǝkǝntǝ wa wǝ ambi,
be ángókó mbi ywe ke óntwǝ. ✧

³ “Mmũ achi amem baso ǎbik andeme nǝkǝ bé,
“Tonjí ká mbi ane Acha áfuēt aré.
Kú ka mbi ywi ambak chak.’ ”

⁴ Jǝn Njwiti abhési nyaka amem baso angati nǝkǝ bho Eyoj Mandem be bó mántíknssem ndũ bebú bhap mánjwítí bhǝ be Mandem amfonjori bebú bhap. ⁵ Beyǎ bho báfú atú Judéya ankem, ne bǝ Yerusalem mankem mándǝk nǝkǝ ntá Jǝn ndu beghok enyinj ene yi árèm. Béré su bebú bhap, Jǝn anjwiti nǝkǝ bhǝ amem Nnyén Jǝdan. ⁶ Nkú Jǝn abhak enyinj ene baghoko ne babyǝk mpǝjǝ baso. Mgbat ane yi ágwǝt ebho abhak nkwbhénya ne nenyíé eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu amen yi ághǝ amem baso. ⁷ Jǝn ǎrèm nyaka nkwb be, “Mmũ átwǝ me ansem ane áchá me. Mbíkí kwáy yę béchóti yi bekak bé nkánári nkubhanya bekak

✧ 1:2 Mal 3.1

εβhi. ⁸ Μέjwiti bhe ne manyiep, ke chəj yí anjwiti bhe chí ne Εφόjό Βεδyερε.”

Jǝn ajwiti Yesu, Satan amə yi
(Mt 3.13-4.11; Lk 3.21-22, 4.1-13)

⁹ Ndũ mpok yə, Yesu afú Násáret atú Gálili arək Jǝn ajwiti yi ndũ Nnyén Jódan. ¹⁰ Nefú Yesu afú anyén, aghó ndũ nəbu nénééné, ne Εφόjό Mandem asət mkpá εbhójό asεp yi amæet. ¹¹ Eyəj éfú amfay éré rem be, “Wə əchí Mówa. Nkəj wə tontó. Jchyè me beyä mañák.” ¹² Témte wu, Εφόjό Mandem akə yí arək amem baso. ¹³ Abhak aré ndũ manywəp besa beyay Satan amə nəkə yí. Nnya εbébé ébhák aré nkəwə, ke bəángel Mandem báchyε Yesu nekəwak.

Yesu abhiñi baghək abhen mbi bati anwi
(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11)

¹⁴ Ené mánánj bákémé Jǝn báfyé ekérékenəj, Yesu arək atú Gálili abho beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ andeme nəkə be, “Mpok anε Mandem ábhak ne bho mbə Mfə wap arəp chi kekəwət. Tík ká nsem ndũ bebá εbheka, mǎnókó Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ené Yesu ákò nepaká Manyu Gálili, aghó Símun ne mómayi Andru ndũ báguèp beyä nkáp ndu beyay nsi mbənyune báchí nyaka bawänsi. ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká mǎmbák bakojo bha ne chəj ntəj bé enyũ bǎkə bé bo báchák mambak bakojo bha.” ¹⁸ Témte wu, bárə beyä nkáp yap bakojo Yesu. ¹⁹ Atén nókó mmæet ambi mandú, aghó Jems ne mómayi Jǝn, bǝ Σεβedi. Báchí nyaka amem áchwí mángoko nəkə beyä nkáp yap. ²⁰ Neghó Yesu aghə bhə, abhiñi bhə be mankojo

yi. Báró etayap Sebēdi amem áchwí ne bō betik, bákōŋo yi.

Mmu ane efónó ebúbu échyè esəŋəri
(Lk 4.31-37)

²¹ Yesu ne baghókó bhi bárók etək Kapēnaum. Néyí nókó ndũ nywəbhé neywəməet bo Israel, Yesu arək téé ekeré nenikímuetí eyap abho betəŋ Eyəŋ Mandem. ²² Bo abhen bachi are bábhak maknkay tontó ɛti enyu ene yi átəŋ. Atəŋ nyaka mbə mmu ane árəm émay, puyɛ mbə batəŋ ebhé Moses. ²³ Bápére ghə, mmu ane efónó ebúbu esəŋəri atwó achwe amem ekeré nenikímuetí are bik bé, ²⁴ “Yesu, Mmu Násáret, əbhəŋ yí beku ne bhese! Ɔtwə fá beway bhese? Ndíńí mmũ wə óchí. Ɔchí Mmu Nyáná ane Mandem átó!” ²⁵ Yesu asáy Efónó yə be, “Kusí! Fú yi amuet!” ²⁶ Efónó ebúbu ényikisi yi gbogbɔgbok, ébik ne betəŋ, éró yi. ²⁷ Bō mankem bábhak maknkay, ne bábho bebhep bati be, “Ené enyu echi ná? Chí enyũ netəŋ enen nekə ke? Mmũ-ne abhəŋ betəŋ ebhen ásay befónó bebúbəbubə ne méngok yi!” ²⁸ Mbok Yesu atəŋ ataka atú Gálili ankem.

Yesu abú beyá bəməme
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

²⁹ Yesu áró nókó ekeré nenikímuetí bo Israel ne baghókó bhi, bárók téé ndũ eket Símun ne Andru. Jems ne Jəŋ bábhak ne bhó. ³⁰ Nəchwe Yesu áchwé anywóp, bághati yí be nnə ngərə Símun achí bháré ne mbúép amuet. ³¹ Yesu arək nepakámuet eni akém yí ndu awó akwak yí afate achəkə chókó. Mbúép wu ámáy. Abho mēne bhə. ³² Egháká nókó beku, ené mmok ánémé, bo béré sət bəməme mankem ne

abhén befónó bebúbēbē bésòñori mándok nàkò ntá Yesu nē bhó. ³³ Etok enkem érok échem ambinywop. ³⁴ Yesu abú beyǎ bo abhén bábhónó mame menyu nē menyu. Abók beyǎ befónó bebúbēbē béró bho. Yí kēka bē bó méndem yěnyin mbonyunē bérin̄i nyaka mmũ yi achi.

*Yesu are ghati Mbok Ndíndí atú Gálili
(Lk 4.42-44)*

³⁵ Neyí nókó, Yesu afate kpanwák, arók nēbhuet ane bo bápú are, are níkmuet. ³⁶ Ebhíkí tat, Símun nē mamuere bhi báfú béré yan yi. ³⁷ Bághó nókó yi, bárem ntá yi bē, “Yěntiki mmu áyàn wò.” ³⁸ Yesu akeme bhó bē, “Sébhōñ berōñ ambi ndũ betok bechak ebhén bechi fá kekwoť. Mbōñ bégháti Eyōñ Mandem áré nkwo mbonyunē ěti yò kē ntwó.” ³⁹ Yesu abho ye bekó atú Gálili ankem angati nàkò bho Mbok Ndíndí amem bekeré nenikímmuet bo Israel, ankũ nàkò befónó bebúbēbē ebhén bésòñori bho mémfu bó amuet.

*Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

⁴⁰ Ewak émat, mmu ebhanákwa amat arók akwén yi bekak abho berem bē, “Eta, mbák okōñ, òkway bekũ mē ntán.” ⁴¹ Yesu aghó yi ntínso. Anyabhe awò, atok yi, arem bē, “Nkōñ, ebhanákwa ye émay!” ⁴² Témte wu, ebhanákwa yi émay, atan. ⁴³ Yesu aya yí batú ansem̄ti nàkò ⁴⁴ bē, “Ké ghati yě mmu enyīñ ene éfákárí, kē dók ntá nchiakap Mandem bē yi ángó bē ebhanákwa ye émay. Anán̄ ambyó wò, óndok, onchye ye akap ntá Mandem bekoño ebhé Moses. Chōñ eyò émbak enyīñ ene étōñ bho bē ebhanákwa ye émay.” ⁴⁵ Yě nò, ndu árōñ, are ghati

bho mbänkem enyiη ene efakari. Aku Yesu kereke kwáy bechwe etok kponoroη. Arap chi bhesé bhesé ndũ mbanη ene bo bápú aré. Yě nɔ, bo béré fú mbāη ne mbanη mándok nɔkɔ ntá yi.

2

Yesu abú mbéntí (Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹ Ansem mpáy manywɔp, apetnsem Kapěnaum ne mbok ataka mbänkem bé Yesu achi etok. ² Beyá bo bárók eket ené yi achi aré, enyu ené epok épú nyaka besonη ekak, yě chí nefi. Yesu are ghati bhɔ Eyonη Mandem. ³ Ndu árèm nɔ, bɔ bati anwi bátwɔ ne mbéntí amot ane bápókó ndũ bekpaka. ⁴ Ke bó kebhónη mbi ane báfuɛt mǎnchwe anywɔp ɛti beyá bho. Báko amfay eket mánene mbok aré, básebhe yi bhɛere ndũ bekpaka bhi nenti bho, besí Yesu. ⁵ Yesu ághó nókó enyũ neka enén bábhónó ne yi, aghati mbéntí wu be, “Mówa, mfónórí bebú bhe.” ⁶ Mbok batonη ebhé Moses abhen báchí nyaka aré chɔkɔ báre bhep mmɛet eyap be, ⁷ “Agha né? Enyiη ene yi árèm chi nsok ntá Mandem! Mandem aywinti ke ákway befonori bebú mmu!” ⁸ Témte wu, Yesu arinɔ nkaysi yap, abhep bhɔ be, “Ndaká yí bákaysi menyũ menyin ebhɔ? ⁹ Enyiη ene echi wikirik berem ntá mbéntí-ne chí ené? Berem be ‘Mfónórí bebú bhe’, ke chi, ‘Faté pókó bekpaka ebhe kɔ?’ ¹⁰ Ke chonη nkɛ mǎndinɔ be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbōη betanη fá amik ndu befonori bebú bho.” Arem ntá mbéntí wu be, ¹¹ “Nchí ghati wɔ, faté pókó bekpaka bhe gure!” ¹² Bápére ghɔ, mbéntí wu afáté kperɛp, apókɔ bekpaka bhi, afa amik. Bó mankem bábhak

mankay tontó bábhò bebiti Mandem mándeme nòkò be, “Sébhíkí re ghò ené enyu!”

*Yesu abhin; Lévi be ámbák nkoño ywi
(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)*

¹³ Yesu apet aròk nepaká Manyu Gálili. Ngémtay bo báre ròn ntá yi, antòn nòkò bhò. ¹⁴ Ndu ákò áròn, aghó mbebhé nkabhénti amòt chòkò amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Lévi. Abhak mmò Alfeos. Abhin; yi, arem be, “Twó bhák nkoño wa.” Lévi afaté, abho bekoño Yesu. ¹⁵ Etaré nókó Yesu ne bakoño bhi báre nyie nenyíe amem eket Lévi. Beyá babhebhé nkábhénti ne bakú bebú báchák bákóño Yesu, mányie nòkò nenyíe ne yi. ¹⁶ Mbòk batòn ebhé Mandem abhen báchí nyaka bònkwò Fárisi bágghó nókó ndu Yesu ányie nenyíe ne bò bebú ne babhebhé nkábhénti, bábhép bakoño bhi be, “Ndaká yí yi ányie nenyíe ne menyü bòbhen?” ¹⁷ Yesu ághók enyìn ene bárèm, akeme bhò be, “Bo abhen bapu me, bápú yan ngan. Bò mame ke báyan ngan. Mbíkí twò bebhin; bò abhen bákáysí be bachí chak besí Mandem be mámbák bakoño bha, ntwò bebhin; chi bò bebú.”

*Enyìn ene bábhébhé Yesu éti natarénsay
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)*

¹⁸ Bakoño Jón Njwiti ne abhen nkwo Fárisi báchí nyaka ndü natarénsay mpokófu. Mbòk bho bárók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí bakoño Jón Njwiti ne abhen nkwo Fárisi bátare nòkò nsay, ke babhòk abhe bápú kè nò?” ¹⁹ Yesu akeme bhò be, “Bákáysí be mankò abhen epá nebhay bákway bebhak ndü natarénsay? Nsé! Tëndu mbáyngwóré abhúét ne bhó, bápú kway betat nsay. ²⁰ Ké mpok átwò ane

báferε mbäyngwéré ntá yap. Chwη mántare nəkō nsay mpok yw.” ²¹ Yesu atém bō nekay enen be, “Yě mmu apú kway besot ebhókónden nkō bechok mbok ndũ esí nden, mbonyune mbák ánku nō ebhókónden ane nkō éηati, ane nsí andaka, mbok ámpet anchik ancha. ²² Ne ntá bo abhen báfyè mmém ndũ bebhá nkwoabhénya, mmũ apú kway befyε mmém bakō amem esí ebhá nkwoabhénya, mbonyune, mbák ánku enyu yw, mmém bakō áku esí ebha énsen, enchwō, mmém andak amik. Báfyε mmém bakō chi amem ebhá nkwoabhénya ene ekō.”

Enyiη ene bábhébhé Yesu eti nywabhé neywēm̄et bo Israel

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ Efákári be, Yesu ne baghokó bhi bákò mámf̄ere nəkō amem nk̄i nchwi ndũ nywabhé neywēm̄et bo Israel. Ené báfuét, baghokó bhi bábhō bek̄ep enyũ nchwi yw. ²⁴ Mbok bō nkwo Fárisi bágħó nókō nō, bárem ntá Yesu be, “Yiηí, baghokó bhe bákũ enyiη ene épú chak bek̄u ndũ nywabhé neywēm̄et!” ²⁵ Ke Yesu akeme bhō be, “Bábhíkí re pay amem Ekáti Mandem enyiη ene Mfō Debhít ákú mpok yi áyàn enyiη menyie ndũ nsay ákémé yi ne bōbhi? ²⁶ Achwe nyáká amem ekeré Mandem anyié nenyíé enen báchyé mbō akap ntá Mandem. Achye ntá bōbhi nkwo, mányíé, ené ebhé ébhíkí ka nyaka be mmu achak anyie, ebhikif̄et nkubetik amem ekerákap Mandem. Efákári nō ndũ mpok ane Abiata achi mungo ndũ ekerákap Mandem.” ²⁷ Bérwη ndũ ngwenti, Yesu arem ntá yap be, “Diηí ká be bágħoko nywabhé

neywěmæet řti nkwa, bábhíkí ghoko nkwa řti nywəbhé neywěmæet. ²⁸ Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbónó ye berem enyũ mmu abhəŋə bekə ne ebhé ene éyĩŋí nywəbhé neywěmæet.”

3

Yesu abú mmu ane awə ágú yi ndũ nywəbhé neywěmæet

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Yesu apet achwe amem ekeré nenikímæetí bo Israel angati nəkə bho Mbok Ndíndí. Mmu amət abhak amem ekeré nenikímæetí eyə ane awó ywi ágú. ² Mbək bho bábhák aré abhen báyaŋ mbi berem be bekwéné bechi ne Yesu. Báterp ye yi amík amæet beghə mbák chəŋ Yesu ambú mmũ wu ndũ nywəbhé neywěmæet. ³ Yesu arem ntá yi be, “Fú, twó fá ambi.” ⁴ Abhép ye bhə be, “Ebhé yese érəm be sénkə yi ndũ nywəbhé neywěmæet? Bé sénkə beri ke chi bebú? Chi bépéme ke chí bechəŋti nepém?” Bárəp krákpák. ⁵ Nti nébé Yesu tontó. Abhanari ayĩŋi bhó mankem ne bebənti bhə mbənyune bátəŋ batí. Yě nə, abhóŋ ntínso ne mmu ane awó ágú nó yi aghati yi be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhə awə wu, apet ataŋ abhak mbə áchák. ⁶ Bənkwo Fárisi báfú, bárovk. Bátereri bo Israel abhen báté ansem Hérəd, bákém echeme, bati beway Yesu.

Beyă bhó bakoŋo Yesu angəkə Manyu Gálili

⁷ Yesu ne bakoŋo bhi bárə bárovk angəkə Manyu Gálili. Ngémtay bho báre koŋo yi. Bo báfú atú Gálili, mbək atú Judéya, ⁸ Yerúsalem ne Iduméya. Báchák báfú ebhənyen Jórdan, abhénéfú báfú atú

betək Táya ne Sídon. Bo mankem abhen máme bárók ntá Yesu ndu bághókó menyin ebhen yi ákà. ⁹ Yesu aghati bakoŋo bhi bé mántóntí áchwí ane yi áchwè are ndũ bo baya bacha, be báké nyire yi. ¹⁰ Ntí abhak be anánj abu nyaka beyă bömame. Beyă abhen bábhúet meme béré nu, mányire nəkə bati, be mámbónj mbi betək yi. ¹¹ Yěntiki mpok ane bo abhen befónó bebúbebu bésəŋori bhə bághó nyaka yi, bákwen yi bekak mámbiki nəkə be, “Wə ke óchí Mmə Mandem!” ¹² Ke Yesu asemti befónó bebúbebu be, “Báké ghati yě mmu enyũ mmu me nchí.”

*Yesu ayap bönto bati byo ne apay
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)*

¹³ Etaré nókó, Yesu akó amfäy njie, abhinj bakoŋo bhi mánkónó yi. Bárónj nókó, ¹⁴ ayap batí byo ne apay, áchye bhó nnyén be bönto. Aghati bhə be, “Njap be bé mámbák ne me. Chəŋ ntó bhe neŋi ndu beghati bhə Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ ne chəŋ nchyé bhe betan ndu bébók befónó bebúbebu ebhen bésəŋori bhə.” ¹⁶ Manyén bönto Yesu bhə bati byo ne apay achi be, Símun ane Yesu áchyé nnyén nechak be Píta; ne ¹⁷ Jems, ne mómayi Jǝn, bǝ Sebedi [Yesu achye bhó nnyén néchák bé Boanejis, nə chi bǝnefan]; ne ¹⁸ Andru, ne Filip, ne Batolómio, ne Mátió, ne Təmás, ne Jéms mmǝ Alfeyəs, ne Tadiəs, ne Símun, mfyě-betan ndũ barakátək, ¹⁹ ne Júdas Iskariot ane ábhónó nyaka beti Yesu.

*Betan Yesu bebhíkí fú ntá Belsebul
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23, 12.10)*

²⁰ Ené Yesu ne bakoŋo bhi bápətnsem anywóp, bo abhen báchémé aré, bápət baya bacha, ekə

yi ne bakoŋo bhi kebhoŋ yě epok ndu ményie nenyíé. ²¹ Bõ nneréket ywi bághókó nókó nò, bábho berəŋ ndu besot yi mbonyune bárəm nyaka be, “Nti átáká yi amem!” ²² Mbək batəŋ ebhé Moses abhen báfú Yerúsalem báre rem be, “Belsebul, mfə befónó bebúbəbə, kě áchyé Yesu betəŋ bebok befónó bebúbəbə.” ²³ Yesu abhiŋi bhó be mantwə ntá yi. Bárónó nókó, abho beghati bhə ndũ bakay be, “Satan ákway bebok mməet ná? ²⁴ Mbák ákóré ánkwén etək, bo mánu nəkə ne bati, etək eyə épú te. ²⁵ Mbák ákóré ánkwén ndũ nneréket, bo mánu nəkə ne bati, nneréket wu ákwèn. ²⁶ Enyumət ke echi be mbák Satan ənù ne mməet eyi, ákóré ákwən ndũ kefə eki, ne betəŋ ebhi mémay. ²⁷ Ná mmu ákway bechwe amem eket ené ntantaŋ angép menyin ebhi mbák abhiki yambi ánkém yi angwət? Anaŋa kém yi angwət, ke ákwáy beghəp menyin ebhi. ²⁸ Diŋí ká, ne échí tetep be bákway bífónóri bebú bo mankem ne bebéptí beyəŋ ebhen bífú bho anyu. ²⁹ Ke bápú fonori yě agha ane árəm ebábə ěti Efónó Bedyere. Eyə enyũ bebú bétinŋi mmu anti, ngwenti ti.” ³⁰ Yesu arem nò, mbonyune mbək bho bárəm nyaka be, efónó ebábə esəŋori yi.

Nnə Yesu ne bõmayi

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Nnə Yesu ne bõmayi bátwó bátee nəfi, báto eyəŋ be mámbinŋi yi. ³² Ngémtay bo abhen báchókó bákábhé Yesu bágháti yi be, “Máye ne bõmaye báchí nəfi téé báyaŋ wə”. ³³ Ke Yesu akeme bhó be, “Sayri sayri, máyá chi agha? Ne ntiki bho bachi bõmaya?” ³⁴ Ayibhiri mməet ayinŋi bo abhen báchəkə bákábhe yi arem be, “Máya chi bõbhen,

ne bǎmaya chi bǒbhen, ³⁵ Bǒ abhen bákù enyiyi ene Etaya mmu achi amfay áyàñ bó mánkè ke báchí máya ne bǎmaya.”

4

*Yesu atém nekǎy ntyëmbwət
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ Yesu apet abhə betəñ bo angəkə manyu Gálili. Beyǎ bho bákəño yi aré báté angəkənyén. Yesu arə bhó tété, arək achwe, achəkə amem áchwí. ² Ené beyǎ bǒbhə báté angəkənyén, abho beghati bhə beyǎ menyiyi ndü bakay be, ³ “Ewak émət, nkwananki amət arək betak enyü nchwifú amem nkǐ ywi. ⁴ Ené yi átək árəñ, mbək akwenti ndü mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kébwópti yə nkem ⁵ Mbuət ácháək akwenti ndü mmik setárébhé ane ntəp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok ane mmok áfú, ásón yó ndü bakan ayi ábhíkí kway bechwe amik sayri. Aniyti, awəsi. ⁷ Mbuət anefu akwenti ndü mmik ane táko nsense ágò are. Achak are gó, ke táko nsense agó áchók yə. Ake fyé. ⁸ Nchwi ácháək akwenti ndü mmik ndíndí, achak, agó, achye beyǎ nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndəñ esa nsem byo, achák ndəñ besa berat, anefu ndəñ besa betay.” ⁹ Ndü ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyàñ beghok, ántá batú angok sayri.”

*Ntí ane Yesu árəm kəpi ndü bakay
(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)*

¹⁰ Mpok Yesu achi aywinti, mbək bho ne baghəkó bhi bati byo ne apay bábhak aré, bábhép yi ntí bakay ane yi átémé. ¹¹ Akeme bhó be, “Ngátí bhé

aya acha ane bapi ndɔŋ esa nsem byo, achák ndɔŋ besa bérát, anefú ndɔŋ besa betay.”

Nekáy eróŋó ené bádúré
(Lk 8.16-18)

²¹ Yesu arɔk ambi berem be, “Bádure eróŋó mánsɔt enyɪŋ mankuti ke? Bádure eróŋó mánten antené bekɔk ke? Pú bádure eróŋó mánte chi ndũ nebhúét ane báte eróŋó? ²² Chɔŋ mánkɔ yěntiki enyɪŋ ené echi bhésé bhésé emfu kponɔɔŋ. Ne chɔŋ mánene ene bákútí. ²³ Mbák mmu abhɔŋ batú béghok mban, ángók sayri!”

²⁴ Yesu apɛt aghati bhɔ be, “Tá ká batú ndũ menyɪŋ ebhen bághòk! Enyu óyènti ɔnchye ntɪ, nkúbhé enyu yɔ ke báyènti mánchye wɔ. Báperé chye wɔ, mámaka échák aré, ²⁵ mbɔnyune, mmu ane ábhóŋó enyɪŋ, mámaka yi échák. Ke mmũ ane ábhíkí bhɔŋ yěnyɪŋ, yě chí mandú ane yi ábhóŋó, chɔŋ mánsɔt mamferɛ ntá yi.”

Nekáy mbwɔt ane ágò

²⁶ Yesu arɔk ambi berem be, “Kefɔ Mandem kéchí mbɔ enyɪŋ ene éfákári ndũ mpok ane nkwananki átíè mbwɔt ebhi. ²⁷ Bɛti béɣɔ, ambure kenó. Néyi nókó, amfate, ankɔ, ankɔ nɔkɔ menyɪŋ. Mbuɔt anchak, ango nɔkɔ, ke yi kerɪŋi ndu éfákári. ²⁸ Mbuɔt ane áchí amik áchak ndũ mmɔɛt yi ango nɔkɔ, kpát anchye ane nkɔ. ²⁹ Mpok áŋán ánkwáy, átó bɔ betik ne ngak témté, mándɔk mámféré yó ebhi.”

Nekáy sepeɛm mónɔk móstat
(Mt 13.31-32, 34; Lk 13.18-19)

³⁰ Yesu achɔkɔ abhéɓ bhɔ be, “Kefɔ Mandem fá amik kechi mbɔ yi? Chɔŋ sénsɔt ntiki nekay

betəŋ enyu kə kechi? ³¹ Kéchí mbə mósɛpɛmənək anɛ bábhiŋi be móstat. Ségɛpsi sécha kɛpɛmənək kéchák kɛnkɛm fá amík. ³² Yě nə, mbák mmu ánsət só ampi, séchák, séngó, ɛnək énychík áncha bəmɛnək báchák mankɛm, nɛ éngat batáp enyu ené kɛnɛn kətɔ kɛntɛ manyay ndũ batábhé yi.”

³³ Yesu asət beyă bakay mbə ɛnɛn ndu betəŋ bho mpoknkɛm enyu ené bákway bejwimɛm. ³⁴ Yi kɛ ghati bhə yěnyih ené abhíkí tɛm nekay. Kɛ mpok anɛ yi ábhák aywintí nɛ bakoŋo bhi, anɛnɛ yěntiki ɛnyih kponoŋ ntá yap.

Yesu akɛ mbúɛp atəŋatəŋ ákwɛn chákwɛn
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Əgháká nókó beku ndũ nkúbhé ɛwak ɛyɔ, Yesu arɛm ntá bakoŋo bhi be, “Sémpé séndók ɛbhé manyu ené awu.” ³⁶ Bárə yɛ beyă bho, bátɛmɛri Yesu amɛm áchwí, bábho bérəŋ nɛ yi. Báchwi áchák ané áchí nyaka aré áre koŋo bhó. ³⁷ Bápɛrɛ ghó mbúɛp atəŋatəŋ átwə, ákɛ mpɛrɛnyɛn ébho bɛdɛp áchwí, manyiɛp anchwe nəkə amɛm, kpát árəp kekɔt bɛbɛt. ³⁸ Kɛ Yesu abhak anɛt áchwí. Anyáná nyaka ntí ndũ ɛnəkónti, ambɛɛrɛ nəkə kɛnó. Kɛ baghəkó bhi bárók mánɛmɛ yi báɛm be, “Ntəŋ, ébhíkí yihɛ wə bé sɛtwə gu anyén-é?”

³⁹ Yesu afatɛ asáy mbúɛp arɛm be, “Mban ánkɛn!” Aghati nnyén be, “Kwɛn tí!” Mbúɛp ámáy, mbəŋ akɛn chákwɛn. ⁴⁰ Yesu arɛm yɛ ntá bakoŋo bhi be, “Báchay ɛnyunɛ ndaká yí? Bábhíkí rɛ bhón nekə nɛ mɛ?”

⁴¹ Bɛcháy bépet bɛkɛm bó tontó. Bábho bɛbhɛp bati be, “Ntiki ɛnyũ mmú nɛ? Yě chí mbúɛp ághòk yi, mpɛrɛnyɛn éngok yi!”

5

*Yesu ak# befónó bebúb# beb# berɔ mmu ane bɔ
besòhəri*

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Yesu ne baghòkò bhi mánók ye bárək ebhě manyu Gálili echak, báchwɔp angòkònyén, kekɔwɔt ne atú Gerása. ² Nefú ane Yesu áfú amem áchwí asebhé angòkònyén, mmũ amɔt ane befónó bebúb# beb# besòhəri afú ndũ nebhuéré manem arək atemeri yi. ³ Achòkò nyaka chí ndũ manem ne yě mmu keperε kwáy begwɔt yi yě chí ne ngem. ⁴ Báfyé nyaka yi beko bekak ne ngem amó. Ke ngem eyò éré kiti kíti ne beko méndakati nòkò. Yě mmu kebħəŋ betan ebħen ákway bekem yi. ⁵ Beti ne ngósí, arebik, andakati nòkò mmuεt ne batay ndũ nebhuεt manem ne ndũ njie. ⁶ Aghó nókó Yesu nekò nesie, ajet, arək atεp mánén besí bhi, ⁷ abho bébik ne eyəŋ etanatan andeme nòkò be, “E Yesu, Mmò Mandem mfay! Ɔbhəŋ ntiki ndak ne bhesé? Yiki Mandem bé ɔpú chye chəŋ me esəŋrí.” ⁸ Are rem nó, mbənyune Yesu arem bé efónó ebúb# ene esòhəri yí éndó yi. ⁹ Yesu abhép yi be, “Nnyén ene nechi be yi?” Akeme Yesu be, “Nnyén ena nechi be ngémtáy, mbənyune séyă tontó.” ¹⁰ Arək ambi menik Yesu mmuεt be áké to befónó bebúb# beb# bhò atú etək achak. ¹¹ Eremé nkɔwó bakók ányie nyaka ambi njie ane achi kekɔwɔt. ¹² Befónó bebúb# beb# bhò ménik Yesu mmuεt be andə bə mándək mánchwe amuεt bakók bhò. ¹³ Yesu achye bhò mbi. Befónó bebúb# beb# bhò befú mmũ wu amuεt, berək bechwe ndũ nkɔwó bakók. Nkɔwó bakók ankem abhak mbə nká epay. Bárókóri básεp ndũ nkókónjie

dúgúdúgúdúgú kpát bágúre anyén. ¹⁴ Bo abhen bábhàbheri bakók bághó nókó nó, bábhé ntiét ntiet bárók etók égho ne amem baki mángati nòkò enyìḡ ene éfákári. Bo báfú báre rṓḡ beghṓ ne amík enyìḡ ené éfákári. ¹⁵ Bágháká nókó nebhuet ane Yesu achi, bághṓ mmu ane befónó bebhébebe béfú yi amuet aré chòkò. Abhak sayri ndũ nkaysi yi, ne nden amuet. Becháy békém bo mankem. ¹⁶ Bo abhen bághó enyìḡ ene éfákári, béré ghati bḡ abhen bárṓḡ are enyìḡ ene éfákári ntá mmu ane befónó bebhébebe bésḡḡori nyaka ne ené éfákári ne nkwo bakók. ¹⁷ Bábhṓ ye ménikmuet ntá Yesu be ándó atú etók eyap. ¹⁸ Nechwe ane Yesu achwe amem áchwi, mmu ane befónó bebhébebe bésḡḡori nyaka yi, abho ménik yi mmuet bé ándó yí ándók ne yi. ¹⁹ Ke Yesu keka. Aghati yí chí be, “Petnsem ntá bḡbhe ghati bhṓ enyìḡí maknkay ene Mandem ákú ntá ye.” ²⁰ Mmũ wu afa ye, aròk, angati nòkò bhṓ ndũ betók byo menkem enyìḡ ene Yesu ákú ntá yi. Mankem abhen baghókó bábhák maknkay.

*Yesu atan acha neme ne newú
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

²¹ Yesu apetnsem ndũ ebhě manyu echak. Ndu yi áchí angòkonyén téé, beyă bo bárók bákáp yi. ²² Münti ane ekeré nenikímuetí bo Israel ndũ nebhuet ane yi achi, ane áká nnyén be Jáyrṓs atwó are nkwo, ne ághó nókó Yesu, aròk akwén yi bekak ²³ abho ménikmuet ntá yi ne nti eni nenkem be, “Mówa ane móngṓré áme tontó. Acha, twó nyanjá yi amṓ amuet be ántan, áké gu.” ²⁴ Yesu afa, abho berṓḡ ne yi. Beyă bo bákáp yi bebhe bepay. ²⁵ Ngṓré

amət abhak aré ane áfèrɛ manɔŋ ndŭ mamié byo ne apay. ²⁶ Anán abhǒŋ nyaka beyǎ ɛsɔŋɔri amə beyǎ bagħaŋ ne achɔŋti nkáp ankem ane yi ábhónǒ ndéndem. Nte yi ambéɓ andəkə nəkə chí ambi. ²⁷ Aghók ɛti Yesu. Ekə atəti amem beyǎ bho kpát arək, atək nkokon nkú yi. ²⁸ Aká nó mbənyune ărəm nyaka ne mməet yi be, “Mbák ntók yě chí nkú yi, chɔŋ ntaŋ.” ²⁹ Nətək yí átók nkokon nkú Yesu, manɔŋ amem yi áfèrɛ nyaka asíɛɓ. Aghók ndŭ mməet yi bé neme eni némay. ³⁰ Témte wu, Yesu arinɔ be betan bífú yi aməet. Ayibhiri mməet, abhéɓ beyǎ bo abhen bachi yi ansem be, “Agha átók nden ɛya?” ³¹ Bakoŋo bhi bákéme yi be, “Ŭghǒ beyǎ bho ndu bákábhé wə, yě nə, ɔbhéɓ be, ‘Agha átók me?’ ” ³² Are bħaŋari ndu beghə mmu ane átók yi. ³³ Móngɔré wu anán árínɔ nyaka ɛnyinɔ ené éfákári ne yi. Afú angwɛrɛ nəkə gbagbǎgbak ne becháy. Ateɓ mánén besí Yesu aghati yi tetɛɓ nkem. ³⁴ Yesu arem ntá yi be, “Mmá, neka eně ne me nékə ɔtaŋ. Mandem áchí ne wə, dók sayri, képerɛ chay.” ³⁵ Ené Yesu ábhəét berem kepɔ ne ngɔré wu, bǔnto abhen báfú eket Jáyrəs, bátwó bágháti yi be, “Móywe anán águ, ɔbhəet besɔŋɔri Ntaŋ yi?” ³⁶ Ke Yesu kefýé ntí ndŭ ɛnyinɔ ené bárémé. Aghati yi be, “Ŭké cháý. Dók rəŋ ambi menoko.” ³⁷ Yesu keka yě mmu amət ánkónǒ yi, ébhíkífəet Pita ne Jems ne mómayi Jǔn. ³⁸ Bákə, bárək, báchwəɓ eket Jáyrəs. Yesu aghó ɛbyək ene echi aré ndŭ bo bádi, mámbik nəkə. ³⁹ Achwe, arem ntá yap be, “Chí yí ne beyǎ ɛbyək ne kebħə? Mónɛ abhíkí gu. Abħare chí kenó.” ⁴⁰ Béré way Yesu way. Ke Yesu abók bó mankem atén nəfi. Asət chimə ne nnəmə ne bakoŋo bhi

bati arat arək, achwe ebhak ene mówu áchí bhare. ⁴¹ Akém yi ndü awə arem be, “Talíta, kum!” Nə chi be, “Móngosəŋ, faté!” ⁴² Témte wu, afaté abho bekə. [Achí nyaka mamié byo ne apay.] Manyu áchók bo mankem. ⁴³ Ke Yesu asemti bhó bé, “Báké ghati yě mmu enyih ene éfákári.” Achye eyəŋ be mánchyé Tabíta nenyíé ányíé.

6

Bábyak Yesu amem etək Násáret (Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ Yesu afa atú etək eyə apetnsem etək eyi Násáret. Bakoŋo bhi bárók ne yi. ² Egháká nókó ndü nywəbhé neywəmmet bo Israel, arək ekeré nenikímmetí, abho betəŋ bo Eyəŋ Mandem. Beyä bho bábhak aré. Bəghókó nókó menyih ebhen yi átəŋ, beyä bhap bábhak maknkay. Ekə béré bhep be, “Aré fú fá ne menyih ebhen menkem? Ntiki enyü nerihíndak né báchyé yi? Ná yi ákə menyihí maknkay ebhén?” ³ Pú mmə nchwě menək ne? Pú mmə María ne? Pú yi achí manó Jems, ne Júdas ne Símun? Pú bömáyi abhen baghoré bachí fá ne bhesé?” Ekú bare byak yi byak. ⁴ Afš ke Yesu árémé ntá yap be, “Bo báchyè ndemekerpinti Mandem kenókó yěntiki ebhak. Ndiere etək eyi ne ndü nneréket ywi, ke bápú chyé yi kenókó.” ⁵ Ekə Yesu kekə menyihí maknkay aré, ébhíkífmet chí nenyanə ane yi ányáná amə ammet mpáy bömame, abú bhó. ⁶ Yesu abhak maknkay mbənyune bö etək eyi bábhíkí bhəŋ neka ne yi.

*Yesu ató bakoŋo bhi bati byo ne apay
(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)*

Yesu are kə ndũ bəbetək abhen bachi kekwaṭ, antəŋ nəkə bho Eyəŋ Mandem. ⁷ Abhiŋi ye bakoŋo bhi bati byo ne apay ató neŋi, bati apay apay. Achye bhó betəŋ bebok beŋóŋó bebúbəbə. ⁸ Asemti bhó báké pəkə yěnyiyi ndũ nekə enap, ébhíkífəet chí ntém. Yí báké pəkə nenyié, ne yě bebħă-nekə, ne yě chi nkáp. ⁹ Yí mámfyé nkwaḃhánya ke báké pəkə nden écháak. ¹⁰ Ne aghati bhə be, “Yěntiki etək ené básieptí bhe aré, bák ká amem eket émət kpáte mándə etək eyə. ¹¹ Ne mbák bəchwəp etək ke bo kesyepti bhe ne maŋák ne bó keka beghok enyiyi ene bəghəti bhə, fá ká aré. Ne bəpere fá aré, kwet ka mfok ane achi bhe bekak. Chəŋ eyə émbak mbə ntísie ndũ enyiyi ené bó bákú.” ¹² Báró ye bárók, mángati nəkə bho Eyəŋ Mandem be bó mántíknsəm ndũ bebú bhap. ¹³ Báre bok beyă beŋóŋó bebúbəbə, ne mángwati nəkə beyă bəməme ne bawet ólif mámbu nəkə bhə.

*Enyu báwáy nyaka Jəŋ Njwiti
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)*

¹⁴ Mfə Hérəd aghók ěti menyiyi ebhen menkem, mbənyune bo mánánj báriŋi nyaka nnyén Yesu mbənkem. Mbək bərəm nyaka be, “Jəŋ Njwiti ke ápérénsəm ndũ nepém. ěti yə ké yi ábhóŋó betəŋ bekə menyiyí maknkay.” ¹⁵ Ke abhénéfú be, “Chí Eláija.” Bácháak bərəm be, “Ndemekəpinti amət ane te nyaka” ¹⁶ Ke mbák chí Hérəd, ághókó nókó ěti Yesu arem be, “Chí Jəŋ ane ndémé nyaka be mámkpót ntí ywi ke ápérénsəm ndũ nepém.” ¹⁷ ěfakari nyaka be Hérəd achye eyəŋ, bákém Jəŋ,

bagwot, ne báfyé yi ekerékenon̄ ěti Heródias, ngoré mómayi Fílip ane yí áfónó, ábháy. ¹⁸ Jǎn ághati nyaka Hérød be, “Ebhé eyese bo Israel ébhíkí ka be ónsot ngoré mómaye ombay.” ¹⁹ Ěti wə, Heródias afyé Jǎn anti, ne are yan berem mángwáy yi, ke yi kebhoŋ mbi. ²⁰ Hérød are cháý beway Jǎn mbonyune aríní nyaka be Jǎn achi chak ne nyáná besí Mandem. Yǎndu enyiŋ ene Jǎn árèm éfyè nyaka yi ebyok anti abhōŋ maŋák beghok Jǎn. ²¹ Nywəp némot, Heródias abhōŋ mbi. Hérød anak epa ndū betik nywəbhé nebhe eni. Abhiŋi maném bō etək, ne bō bagho, ne batemé nenu, ne maném bo Gálili. ²² Mmǎ Heródias ane mǎngoré arək ndū epǎ eyə, abhén nebhn̄ enyu ené Hérød ne mankǎ bhi bábhónó beyǎ maŋák. Hérød arem ntá mǎngosón wu be, “Ghatí me, yě óyàn yi, chōŋ nchyé wə.” ²³ Ayiki beyǎ ndōŋ ntá yi be, “Chōŋ nchyé wə yǎntiki enyiŋ ene óyàn nchyé wə, yě chí ebhakátək eya émot.” ²⁴ Ngosón wu arək ntá nnə, abhép yi be, “Mma, ndém mfə ányché me yi?” Nnə yi be, “Ntí Jǎn Njwiti.” ²⁵ Ngosón wu apetnsem áyák ntá mfə arem be, “Chié me ntí Jǎn Njwiti amem nchán myákátí ne, néne!” ²⁶ Hérød apəp! Ke ébé yí mməet beku enyu échák ěti neyiki ane yí áyíkí besí mankǎ bhi. ²⁷ Témte wu, Hérød ató mbabheri ywi amot ne eyōŋ bé ándək ántwə ne ntí Jǎn. Arək, afere ntí ywi amem ekerékenon̄, ²⁸ atwó ne wu amem nchán myákátí, barək bachye ntá mmǎ Heródias. Asot, arək achye ntá máyi. ²⁹ Bakonó Jǎn bághókó nókó enyiŋ ene éfákári, bárək basot erené Jǎn, barək babheme.

ye bekpókó brèt bhò betay ne nsi epay. Ayon amík amfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti brèt wu anchye nòkò ntá baghókó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyä böbhò. ⁴² Yéntiki mmũ wap anyié kpát ajwi. ⁴³ Baghók Yesu mányókóti nenyé énen néróbhé. Néjwí bekay byo ne bepáy. ⁴⁴ Mpáy babhakanem abhen manyié brèt wu ne nsi eyò abhak mbò nka etay.

*Yesu are kò amfányen
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)*

⁴⁵ Ebhíki tat, Yesu aghati baghókó bhi be mándók mánychwe amem áchwí, mampe nnyén manjambi Betsáida, ndũ ebhè manyu echak. Yímbòn aròp ansem bekũ beyä böbhò mángúré. ⁴⁶ Agháti nókó bhò be, “Mánkò sayri”, arò akó amfay njie ndu menikmuet. ⁴⁷ Ené mpok ánánj árójò beku bhò, áchwí ábhak nenti manyu, Yesu abhak ebhi aywínti. ⁴⁸ Yesu aghó ndu ébè baghókó bhi mmuet ménók áchwí èti mbúép ane áfù bhó ambi. Befuet nkárénká éráti beghaka nkárénká etandat betí, abho bekò amfay manyu ankonò nòkò bhò. Aròk kpát eròp kekwoť befuet bhò. ⁴⁹ Bághó nókó ndũ yi ákò anyén átwò, bécháy békém bó tontó. Bábhò bebik, mándeme nòkò be, “Chí efóhó-ngú! Chí efóhó-ngú!” ⁵⁰ Bó mankem bághò nyaka yi, becháy békém bhò. Témté wu, Yesu afyé bhò nti arem be, “Chí me, báké chay!” ⁵¹ Achwé nókó amem áchwí, mbúép wu ákwen. Bechay békém bó tontó. ⁵² Yéndu Yesu ádik nyaka nka bho etay ne bekpókó brèt, bò kekwimem ndũ enyũ mmu yi achi. Bó kenene batí yap amem.

*Yesu abú bõmame atú Genésaret
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Yesu ne baghòkó bhi mánáná nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. Báset áchwí wap. ⁵⁴ Nefú báfú amem áchwí, bo bárínì bé Yesu achi are. ⁵⁵ Ntiet ákwén atú etok eyo ankem ndu bápòkò bõmame ndũ bësák ebhap mándak nòkò mbāñ enkem ene bágghókó bé Yesu achí are. ⁵⁶ Yěntiki nebhuet ane yí áchwóbhé ndũ bõbetok, ne yě chi amem betok begho ne amem baki, béré pòkó bõmame ndũ mbanj ene bo báchèmm mbò nefisie, mánik nòkò muet be yi andò bõmame mantak yě chi nkokonjندن yi. Ne yěntiki mmu ane ánú átókó nkokonjندن Yesu, atanj.

7

*Bepinì bho bebhikì bhonj bepibhiri bebhé Mandem
(Mt 15.1-9)*

¹ Bõnkwo Fárisi ne mbok batonj ebhé Mandem abhen báfú Yerúsalem, bátwó nyaka bákáp Yesu. ² Bágghò bé mbok bakojo Yesu mányìè nenyíé keso amó mbò enyũ epinì bõ bhap étònj. ³ Bõnkwo Fárisi ne bo Israel mankem bápú nyie nenyíé ke yambi beso amò mbò enyũ epinì bachĩmbi bhap étònj. ⁴ Ne bápú nyie enyĩn ené éfu esie kpáte mánso yò mbò enyũ epinj eyap étònj. Bábhōnj bepĩnj béchak tontó ebhen bábhàre mbò béso nkóp, bekpàre, ne bete árik. ⁵ Mbok bõnkwo Fárisi ne batonj ebhé Mandem bábhép Yesu be, “Ndaká yí baghòkó bhe bápú konj bepĩn ebhen bachĩmbi bhese? Ndaká yí mányìe nenyíé keso amò mbò enyu éyàn?” ⁶ Yesu akeme bhó be, “Ndemekerpinti Aisáya arem nyaka

ndaká yí tetep žti yeka! Bächi bō betábhá nkúbhé mbō enyu yi ásíní be Mandem arem be, ‘Bōbhen báchyè me kenókó chi ne beyōnyu bhap, bati yap ásap nekō ne me. ⁷ Kenókó eken bō báchyè me kechi chi ndéndem, mbōnyune bebhé ebhen bakwānwan báfyé kě bō bátōn bho mbō be bechi Eyōn Mandem.’ ⁸ Bārō bebhé Mandem bākoŋo chi bepiŋ ebhen bō mmik.” ⁹ Yesu arək ambi aghati bhó be, “Bābhōn erítí mbi bérō bebhé Mandem ndu békoŋo chí menyīŋ ebhen bachĩmbi bheka bátōŋó! ¹⁰ Moses arem be, ‘Chié étáyē ne máyē kenókó’ ne be ‘Yě agha ane árēm ebéptí eyōn ntá etayi, yě máyi, bābhōn beway yi.’ ¹¹ Ke bāghāti bho be mbák mmu ándēm ntá etayi, yě máyi be, ‘Nsot enyiŋ ene mbónó mbu bekwak wō ne yō, nchyé ntá Mandem’, ¹² nō, bāchet bho mbi be báké kwak bachi ne manō bhap. ¹³ Ndū bākū nō, bāsot bepiŋ ebhen bachĩmbi bheka bebyak Eyōn Mandem. Ne beyā menyīŋ bechak ebhen bākū béchí mbō ebhō.”

*Menyiŋ ebhen békū mmu aké bhak pépép besí Mandem
(Mt 15.10-20)*

¹⁴ Yesu árēm nókó nó, apet abhiŋi beyā bo abhen bachi aré arem be, “Bě mankem, tá ká batú māngok enyiŋ ene mbónó berem, mānjwimem! ¹⁵ Yěnyiŋ epu ene mmu ányīe énku be yi aké bhak pépép besí Mandem. Enyiŋ ene éfú mmu anyu ke ékū mmu aké bhák pépép besí Mandem. ¹⁶ Mmu ane ábhónó batú beghok ángók.” ¹⁷ Yesu aró nókó bhó, arək anywóp. Aré, baghókó bhi bābhép yi ntí beyōn ebhō. ¹⁸ Yesu akeme bhō be, “Bě nkwo bābhíkire jwimem-ε? Bābhíkí riŋi be enyiŋ ene mmu ányīe

enchwe yi menie épú kway bekú be yi ake bhak pérép besí Mandem? ¹⁹ Enyih ene mmu ányíé, épú chwe yi anti, éron chi menie ebhi ne áji yó amferé.” Yesu arem nò, ndu áyàh bo mándih; be yéntiki nenyíé nékway menyie. ²⁰ Arək ambi berem be, “Enyih ene éfù mmu anti ke ékù yi ake bhak pérép besí Mandem. ²¹ Chí amem ntí mmu kě nkaysi mbúmbú áfù, antén yi ndũ epúsí, ne beway mmu, ne bekwen berwəp, ne ²² béfyé amík ndũ menyih bo bachak, ne ebébhénti, ne berwə bho, ne epǒ epih ene mmu apu kem mmuet, ne mpap amík, ne bechənti nnyén mmu, ne neyohómuet ne echihiti. ²³ Bebepti menyih ebhen menkem béfù mmu chí anti ne bó ke békù mmu ake bhak pérép besí Mandem.”

*Ngərə ane ábhóhó nēka
(Mt 15.21-28)*

²⁴ Yesu afa ye nebhúét wu are rón atú etək ane achi kekwoť Táya ne Sídon. Arək achwe eket émot abhak aré. Ake yán mándih; bé yi achi aré. Yé nò, ake rəp bhésé bhésé. ²⁵ Ngərə amot ane efónó ebúbú éshəri móywi ane ngosón aghok éti Yesu. Arək ntá yi kechənti mpok, akwén bekak ebhi. ²⁶ Ngərə wu apú nyaka mmu Israel. Bábhe yi chí atú Síria ndũ nneréket agho ané bábhìh; be Fonisia. Aník Yesu mmuet be ambok efónó ebúbú yó émfu móywi amuet. ²⁷ Ke Yesu arem ntá yi be, “Dǒ sénchíe kpík mǎmbə nenyíé. Épú chak besot nenyíé mǎmbə mányché ntá mmú.” ²⁸ Ngərə wu akeme yi be, “Acha, échí tetep. Ke mmú ényie nəkə bechəkóti ebhen béfù ntá mǎmbə amfay éfémé nenyie ménkwenti amík.” ²⁹ Yesu arem be, “Éti

beyəŋ ebhe ebhen, petnsem anywóp, efónó ebábba eyə énanj éro móywe.” ³⁰ Apetnsem anywóp, aghó mó bhare ndü ndu ené efónó ebábba yo énanj éro yi.

Yesu abú mbók

³¹ Yesu arə atú Táya, afuét Sídon achwe atú betok byo ane bábhìŋi be Dikápolis, akə achwəp ndü Manyu Gálili. ³² Básót mmü amət bárók ntá yi ne yi. Mban yi ke ghók, kepi yi kerem kəkə kəkə. Mánik Yesu mmuet bé ányáná yi amə anti. ³³ Yesu aya yí báfá nenti bho, bárək nékú. Asonj yí kenəŋámə batú, apá batié, atək néri eni. ³⁴ Yesu ayiŋi mfay asók nsək arem be, “Efáta” nə chi, “Nené.” ³⁵ Témté wu, batú yi ánéné, nerí nékánári yi anyu abho berem kepi sayri. ³⁶ Yesu asemti bho be báké ghati yě mmu enyiŋ ene éfákári. Yě nə, ásemtí nókó bhə, mángati nəkə ghati bho. ³⁷ Bo bábhák maknkay, mándeme nəkə be, “Yiŋí, enyiŋ ene yí ákú éri echa. Akə yě chí bo abhen batú áchókó mángók mban, babhók mándem kepi.”

8

Yesu adík nka bho enwi (Mt 15.32-39)

¹ Ebhíkí tat, ené beyä bho bápət bächəm nebhuet amət, Yesu abhiŋi bakoŋo bhí arem be, ² “Ntínso nékəm me ne böbhen. Báchí fá ne me ndü manywəp arət, ne bábhíkí bhəŋ yěnyiŋ menyie. ³ Mbák ntó bhə mámpetnsem kenyié nenyié, bákway begu nsay ambi, ne beyä bhap báfú bako asié.” ⁴ Bakoŋo bhí bábhəp yi be, “Etək épú fá, chəŋ mmu ambəŋ nenyié enen nékwày böbhen mankem fá?” ⁵ Yesu abhép bhə be, “Bábhəŋ bekpəkó brət afə

meni?” Bákeme yi be, “Sébhəŋ bekpək tándrámət.”
⁶ Yesu achye eyəŋ be bó mankem mánychókó amik. Asət ye bekpəkó bret bhə tándrámət. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bebəkəti bhə anchye nəkə ntá bakoŋo bhi be mánychyé ntá bo bhə. Béré sət mánkərə nəkə. ⁷ Bábhəŋ nyaka bǎrú nsi nkwo. Yesu áchyé nəkə bakak ntá Mandem, achye yó ntá bakoŋo bhi be mánkóre yo nkwo. ⁸ Yěntiki mmu anyíé ajwi. Baghókó bhi bábwópti nenyíé enen néróbhé, néjwí bekay tándrámət. ⁹ Mpǎy bho abhak mbə nka enwi. ¹⁰ Yesu aghati bhó mángúré. Témte wu, Yesu ne bakoŋo bhi báchwe amem áchwí bárók atú Dalmanúta.

Bǝnkwo Fárisi bábhəp Yesu ántəŋ bə erinjí maknkay

(Mt 12.38-42, 16.1-4)

¹¹ Mbək bǝnkwo Fárisi bárək ntá Yesu bábho bekem epáití ne yi. Béré yaŋ mbi memə yi. Bábhəp yi ankə enyinjí maknkay ené ébhak mbə erinjí ené étəŋ be betəŋ ebhi bífú chi ntá Mandem. ¹² Yesu asók nsək arem be, “Ndaká yí mkpáká bho ané echəŋ áyàŋ erinjí maknkay? Tetep, nchí ghati bhe be yě mmu apú təŋ bhə enyǔ erinjí maknkay ené bə báyàŋ.” ¹³ Arem nókó nə, arə bhó apət achwe amem áchwí, are pé bérəŋ ebhə manyu échák.

Sət ka mpok ne yis bǝnkwo Fárisi ne ane Hérəd

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Bakoŋo Yesu bǎghókəntik bépókó bret. Babhəŋ nyaka chí mókpəkó bret amət amem áchwí. ¹⁵ Yesu are semti bhə be, “Sət ka mpok ne yis bǝnkwo Fárisi ne ane Hérəd.” ¹⁶ Bábhó berem ne batí be, “Arəm nə

mbonyune sébhíkí bhòṅ bret.” ¹⁷ Yesu arɪɲi enyɪɲ ene bó bárèm abhép bhò be, “Ndaká yí bárèm ɛ̀ti bret ane bãhíkí bhòṅ? Bãbhíkíre jwimɛm-ɛ? Bati ábhɛ́t be amɛm chóchókó? ¹⁸ Bãbhòṅ chí amík ntíako? Bãbhòṅ chí batú nɛmak-a? ¹⁹ Bãghókóntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpəkó bret betay? Ane áróbhé abhak bekay méní?” Bákéme yi be, “Bió ne bepay.” ²⁰ Yesu apɛt abhép bhò be, “Ne mpok nkóré ane bekpək tándrámɔt nká bho enwi ényíé, ane áróbhé mǎnyokoti, abhak bekay méní?” Bákéme yi be, “Tándrámɔt.” ²¹ Abhép bó be, “Bãbhíkíre jwimɛm?”

Yesu akɛ nnémámík aghó mban

²² Ené Yesu ne baghəkó bhi bágháká Betsáida, bǒfú básót nnémámík bárók ntá yi, mánikmɛt be ántək yi. ²³ Yesu akém yi ndu awò, aya bárək antí etək. Apá yi batíé amík, anyan̄a amó anti ywi abhɛp yi be, “Ɔghò nò yěnyɪɲ?” ²⁴ Mmu wu ayɪɲi mfay arem be, “Nchí ghó bo ke bachi chi mbò be menək ke békò.” ²⁵ Apɛt atək amík yi. Ndòṅ yò, mmũ wu ayɪɲi díí, apɛt abho beghò mban, ne are ghó yěntíkí enyɪɲ sayri. ²⁶ Yesu aghati yi be ándək eket eyi, ne beyòṅ ebhen be, “Képetnsem etək.”

Píta arem be Yesu chí Kristo (Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ Yesu ne bakoṅo bhi báfɛ́t bǎré ròṅ ndũ bǒbetək abhen bachi kekɔwət Seséria Fílipi. Ambi, Yesu abhép bhò be, “Bo bárèm be me nchí agha?” ²⁸ Bákéme yi be, “Mbək bárèm be ɔchí Jǒn Njwiti. Bachak be Eláija, ne abhenɛfu be ɔchí ndemekɛpĩnti

amot.” ²⁹ “Κε bë babhəŋ bārəm be me nchí agha?” Símun Píta akeme yi be, “Wə ke óchí Mpepe Mandem afyé nyaka bariεp be áto.” ³⁰ Yesu asemti bhə be báké ghati yě mmu.

Yesu arem be chəŋ mánychε yi beyá εsəŋəri ne mángwáy yi

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹ Yesu abho beghati bhə be, “Me Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ beghə beyá εsəŋəri. Bəbati εtək, ne bəbati bachiákəp Mandem, ne batəŋ ebhé Mandem bábyak chəŋ me ne mángwáy me, ke égháká nəkə manywəp arət, mpεtnsem ndü nepém.” ³² Yesu aghati bhə nə kponorəŋ. Píta asət yi nepək arem be, “Eta kerem awü ndak.” ³³ Ke ndu Yesu áyíbhírí mmuet aghə baghəkó bhi, aji Píta be, “Satan, fá mé besí! Nkaysi ye chi anε nkwanwan, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyih ene mmu abhəŋó bekə ke ambak nkoŋo Yesu

(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)

³⁴ Yesu abhiŋi ngémtáy bho ne bakoŋo bhi arem ntá yap be, “Mbák mmu áyan bəbhək nkoŋo wa, abhəŋ béghókəntik mmuet yi, ampəkə ekotákátí yi, ankoŋo me. ³⁵ Yě agha anε áyàn bepepe mmuet yi ənem nepém eni. Ke yě agha anε áká menem nepém eni έti ya ne έti Mbok Ndíndí, ábhəŋ chəŋ nə. ³⁶ Ntiki nsáy mmu ábhəŋ mbák abhəŋ yěntiki enyih fá amik, ke aném nepém eni? ³⁷ Ne mbák mmu áném nepém eni, ntiki enyih yí ákwáy besət anchε be yi ampεt ambəŋ nó? ³⁸ Mbák mmu abhəŋ ntíanwəp έti ya ne έti Eyəŋ eya ndü mkpáká bho ané ápú kə mbə enyu Mandem áyàn, mkpáká bho bebá, chəŋ Mpe Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ

ntiánwóp ěti yi mpok nchí twə ne keném Etaya ne bəángel bhi.”

9

¹ Yesu arək ambi beghati ngémtáy bəbhə be, “Nchí ghati bhe be, mbək bho báchi fá abhen bápú gu kpáte mángə ndŭ Kefə Mandem kətwə ne betaŋ.”

Besi Yesu béyibhiri

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

² Ɛfueré nókó manywəp atandat, Yesu asət Píta, ne Jems ne Jŋn, akó amfay njie ngo ne bhə. Bábhák aré bəbhó. Bápéere yini, besi Yesu béyibhiri. ³ Nden eyi nkwa éré diere pépəpəp enyu ene yě mmu ápú kwáy beso nden yě chí ne babhé éndiere enyu yə. ⁴ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepinti Mandem abhen tesáy, bábhesi mándeme nəkə kəpi ne Yesu. ⁵ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Dŏ sénté bétém barat. Ɛmət ntá ye, échák ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” ⁶ Píta arem nə mbənyune abhíkí rini nyaka enyini echák ene yi ábhónó berem ndŭ becháy beke me bhə tontó. ⁷ Nerem ane Píta áré mé enyu yə, nebhané nésep témenté, nebho békúti bhə. Eyəŋ éfú amem nebhané éndeme nəkə be, “Né chí Məwa. Nkəŋ yí tontó. Ghók ká yi!” ⁸ Témenté wu, bəPíta báyini, ke bákepere ghó yě mmu, ebhiki fuet chi Yesu aywinti.

⁹ Ne ndŭ Yesu ne bəPíta básəp njie, Yesu aghati bhə be, “Báké ghati yě mmu enyini ene bəghó fá, kpáte Mmu ane áfú ntá Mandem ampetnsem ndŭ nepém.” ¹⁰ Bábhúre enyini ene Yesu aghati bhə anti, bóke ghati yě mmu enyini ene bəghə. Mámbe bhe nəkə chi batí be, “Nepérénsəm ndŭ nepém chi

yi?” ¹¹ Bó bati arat bábhεp Yesu βε, “Ndaká yí batɔŋ εbhé Moses bárɛm βε Ελάιια abhɔŋ βεπετnsem fá amík κε Μπεμε Mandem afyé bariεp βε áto antwó?” ¹² Yesu akeme bhɔ βε, “Échí tetεp βε Ελάιια abhɔŋ βeyambi antwó, anyure menyɪŋ menkem ambure, κε ná básɪŋí amem Ekáti Mandem bé Mmũ anε áfú ntá Mandem abhɔŋ βéghɔ εσɔŋɔri νε βé bábyak chɔŋ yi? ¹³ Κε nchí ghati bhe βε Ελάιια anán átwɔ νε bo bákú yi βebú mbɔ enyu bákóŋɔ mbɔ enyu básɪŋí nyaka amem Ekáti Mandem éti yi.”

*Yesu abú mmó anε εfóŋó εbábɔ échyè εσɔŋɔri
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43a)*

¹⁴ Ενέ Yesu νε baghɔkó bhi bati arat bápètnsem, bátéméri bakoŋo bhi báchák. Bághó βeyá bho νε batɔŋ εbhé Moses ndu bákɛm epúítí νε bhɔ. ¹⁵ Témté wu, βeyá bo bho mankem bághó nókó Yesu, bábhák maknkay tontó. Báre rɔŋ ntiét ntiet βekaka yi. ¹⁶ Abhép bakoŋo bhi βε, “Ntiki epúítí nɔ bákɛm νε bhɔ?” ¹⁷ Κε mmu amɔt amem nkɔwɔ bɔbhɔ akeme yi βε, “Ntɔŋ, ntwɔ νε mówa ntá ye. Εfóŋó εbábɔ epú ka yi andem kepi, ¹⁸ νε yèntiki εbhak ενέ εfóŋó yɔ ékém yi, égμep yi amík, βεfen mémfu nɔkɔ yi anyu. Mpok yɔ, ande nyie amεn νε anɔkɔ. Nnik baghɔkó bhe mmuet βé mámbók yɔ éndó yi, κε bábhíkí kway βekɔ nɔ.” ¹⁹ Yesu akeme bhɔ βε, “Bě mkpaká bho anε ábhíkí bhɔŋ nekα νε με, βέ bho báyìbhiri tetεp ndũ enyɪŋ echak, chɔŋ mpεt ntat νε bhe ná? Chɔŋ nképnti νε bhe ngaka fá?” Κε ārem βε, “Twó ká νε mówu fá ntá ya.” ²⁰ Básɔt mɔre bárók ntá Yesu νε yi. Εfóŋó εbábɔ yɔ εghɔ nɔkɔ Yesu, témté wu, ényíkisi mówu

gbogbögbok, akwén amik are biñiri, εfen έmfu nəkɔ yi anyu. ²¹ Yesu abhép chimɔ be, “Εφόηό ενε έναη etat yi amuet ná?” Chi mówu akeme be, “Τε kembó eki. ²² Beyă ndəη εφόηό εβúβu γɔ έkù yi ankwén ango. Mpokófu έku yi ankwen anyén ndu beway yi. Mbák ðkway beku enyih, ghə bhesé ntínso kwak bhesé.” ²³ Yesu akeme be, “Wɔ bé mbák məkway beku enyih! Yəntiki enyih έkway beko ntá mmu ane ánókó Mandem.” ²⁴ Témte wu, chimɔ arem ne eyəη amfay be, “Nnókó ke neka ená nébhíki tan. Kwak me nnókó sayri.” ²⁵ Yesu ághó nókó bé bo bátwə chi tontó tontó, ásáy εφόηό εβúβu γɔ be, “Wɔ εφόηό ενέ, εφόηό kebók ne batú chóchók, ghók. Fú yi amuet, ne yě ewak, óké pɛɛ twó yi amuet!” ²⁶ Yesu árem nəkɔ nɔ, εφόηό γɔ έbik, ényikisi mówu gbogbögbok, έfú yi amuet. Arɔp mbə ngú. Bo abhen báchi are barem be, “Ágú.” ²⁷ Ke Yesu akém yi ndu awɔ, akwak yi afate. ²⁸ Yesu ákú nəkɔ nɔ, achwe anywɔp. Bakonə bhi bábhép yi ansem ansem be, “Ndaká yí sébhíki kway bebok εφόηό εβúβu γɔ?” ²⁹ Yesu akeme bhó be, “Ndiere ne nenikímuet ne netarénsay ke bákway beku enyú εφόηό εβúβu ενε έmfu mmu amuet.” *

*Yesu apɛt arem be chəη mángwáy yi
(Mt 17.22-23; Lk 9.43b-45)*

³⁰ Yesu ne baghəkó bhi bárɔ báre fuet atú Gálili mándək nəkɔ. Akeyán mándíní ebhak ene yi achi, ³¹ mbənyune, áton nyaka bakonə bhi angati nəkɔ bhə be, “Bákəm chəη Mmü ane áfú ntá Mandem mámfye yi amó bö mmik mángwáy yi, ne éghaka

* **9:29** Netarénsay: Mbək besí basin abhíki bhəη “Netarénsay”.

nòkò manywòp arat ampètnsem ndũ nepém.” ³² Kε bó kejwimem ndũ enyiyi ene yi áreme ne báre chay bebher yi.

Nkojo Yesu ane áchá abhensfu
(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³ Bágháká nókó Kapěnaum, báchwe anywóp. Ené bachi aré, Yesu abhép bhò be, “Bǎkè m mbu epúítí ambi ěti yi?” ³⁴ Báchókò kpák, mbonyune bákem nyaka epúítí ne bati ankòhombi ndu beriyi mmũ wap ane áchá báchák. ³⁵ Yesu achòkò amik, abhinyi bhò bati byo ne apay, abho beghati bhò be, “Mmũ yweka ane áyàn bebhak mungo, abhòy besòt mmuet yi mbò be apu yěnyiyi ne ambak mubetok ntá ho bachak mankem.” ³⁶ Asòt mandú mmó ate nénti nap, apòkò ye yí amuet, arem ntá yap be, ³⁷ “Yě agha ane ásòt mmó mbò ane sayri ěti ya, àsòt chi me, ne yě agha ane ásòt me sayri, àsòt chi mmu ane átó me.”

Yě agha ane áká ne bhese achi ne bhese
(Lk 9.49-50)

³⁸ Jón árem ntá yi be, “Ntòy, séghò mmu ane apu ndũ nkwo ywese ndu ábòk befónó bebábèbè ndũ nnyén ena. Ségháti yi be, áképere kε nò mbonyune apú ndũ nkwo ywese.” ³⁹ Yesu akeme be, “Bǎké kay mmu mbò awu mbonyune yě mmu apú ane ákε enyiyi maknkay ndũ nnyén ena antiy anjibhiri mmuet andem bebépti menyiyi ěti ya. ⁴⁰ Mmu ane apu nu ne bhese, achí ne bhese. ⁴¹ Diyi ká be yě agha ane áchyé be nkóp manyier mǎnyú mbonyune báchí bakojo abhen Mpepe Mandem afyé nyaka barièp be átó, apu nók bebhòy akap.”

*Sot ka mpok bé mmu áké kɛ nti ankwɛn ndũ bebá
(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)*

⁴² Yesu arɛm bɛ, “Chɔŋ émbɛp ɛncha ntá mmu anɛ ákú mówa amɔt anɛ abhónó nɛka nɛ mɛ ánkwɛn ndũ bebá. Echi sayri ntá mmu wu, bɛ mánsɔt ntáy nɛgho mánsɛt ɛmɪ yi, mamɛsɛ amɛm manyu. ⁴³⁻⁴⁴ Mbák awɔ ywɛ ákà ɔnkwɛn ndũ bebá, kpót wu fɛrɛ! Echi sayri bɛ ɔnchwe ndũ nɛpém ɛnɛn nɛbhiki bhɔŋ ngwɛnti nɛ awɔ amɔt ɛcha mɛmɛsɛ wɔ amɛm nɛpíngo anɛ apu nɛmɛ nɛ amɔ apay! ⁴⁵⁻⁴⁶ Mbák ɛkak ɛyɛ étò wɔ ndũ bebá, kpót yɔ fɛré. Echi sayri bɛ ɔnchwe ndũ nɛpém ɛnɛn nɛbhiki bhɔŋ ngwɛnti nɛ ɛkak émɔt ɛcha bé mámɛsɛ wɔ amɛm nɛpíngo nɛ bɛkak bɛpay. ⁴⁷ Nɛ mbák nyésé ɛnɛ nékù ɔnkwɛn ndũ bebá, pɔŋórí nó guép. Echi sayri bé ɔnchwe ndũ Kɛfɔ Mandɛm nɛ nyésé nɛmɔt ɛcha bɛ mámɛsɛ wɔ amɛm nɛpíngo nɛ amík apay. ⁴⁸ Amɛm nɛpíngo ɛnɔ, kényɔrɛ ɛkɛn kényiɛ bho kɛpú gú, nɛ ngó apu nɛmɛ. ⁴⁹ Chɔŋ mángoko yɛntiki mmu nɛ ngó nkúbhé mbɔ ɛnyu báfyè ngán ndũ nɛnyié bɛ néndí anyu. ⁵⁰ Ngán áchí ɛrítí ɛnyin. Kɛ mbák ngán ábhíkí pɛrɛ bhɔŋ manyinɛti mi, ná bákway bɛkɛ wu ampɛt ambak ɛrítí ngán? Bón ká ngán amɛt, mánchákɔ ɛyɔŋ émɔt nɛ bati.”

10

*Enyin ɛnɛ Yesu átɔŋó ɛti awáy nɛbhay
(Mt 19.1-12; Lk 16.18)*

¹ Yesu nɛ baghákó bhi bárɔ yɛ Kapɛnaum bárók atú Judéya. Bákínɪ Manyu Jódan. Ngémtay bho, bápɛt báre rɔŋ ntá yi. Are tón bɔ mbɔ ɛnyũ yi ákɛ nyaka mpoknkɛm.

² Mbək bōnkwə Fárisi bátwó memə yi. Bábhép yi be, “Ebhé yeε éká be mmu ándó ngərə ywi ndũ nebhay?” ³ Yesu akeme bhó be, “Moses aghati nyaka bhe be yi ěti awáy nebhay?” ⁴ Bákéme be, “Moses arem be mmu ákwáy berə ngərə ywi mbák achyé yi ekáti ené awáy nebhay?” ⁵ Yesu aghati bhə be, “Chí ěti netanjánti eneka ke Moses áchyé nyaka bhe ebhé ene. ⁶ Sayri sayri, te nebħōmik, ‘Mandem ághókó nyaka bo, ngərə ne mbakanem.’ ⁷ Ěti yə, ‘Mbakanem abhəj béró etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngərə ywi, ⁸ bó batí apay mándəp mbə mmũ amət. Bó kepepe bhak ye bati apay, ke mmũ amət.’ ⁹ Mmu áké fyε ye ákóré nenti bo abhen Mandem áchémtí.”

¹⁰ Yesu ne baghəkó bhi bápéré nókó nsem anywóp, baghəkó bhi bápət babhəp yi menyij ěti nkúbhé ndaka wu. ¹¹ Arem ntá yap be, “Yě agha ane áró ngərə ywi ndũ nebhay, abháý achak, akwěn berwəp, * ¹² ne ngərə ane áró nném abháý achak, akwěn berwəp.”

Yesu áyét mǎmbə

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

¹³ Bofú básót bōbhəp bárovk ntá Yesu ne bhə be yi anyanja bhə amə anti anjet bhə. Baghəkó bhi bábhə besáyti bhə. ¹⁴ Ke Yesu aghə nəkə nə, nti nébé yi amem, arem ntá yap be, “Dš ká mǎmbə mántwə ntá ya, bǎké chyət bhə mbi mbənyune bo abhen bachi mbə bhə kĕ Mandem abhak Mfə wap.” ¹⁵ “Nchí ghati bhe be, mbák mmu apú ne Mandem mbə enyũ mmó ábhək ne etayi, apú kway bebhak ndũ mpáy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák.”

* **10:11** Nə chi akwěn nku nebhay ne ngərə ywi.

16 Yesu asət ye bhó amət amət, ne yentiki ane yi ásóré ambat aməet, anyanə yi awə anti, anjet yi.

Mmũ nkáp

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

17 Ené Yesu árəñ nekə, mmũfú ajiət, arək, atep mánén besí bhi, abhép yi be, “Ntəñ, wə mmũ ndíndí, chəñ nkə yi ke mbəñ nepém enén nebhiki bhəñ ngwenti?” 18 Yesu akeme yi be “Ndaká yí óbhijí me be mmũ ndíndí? Yě mmũ ndíndí apú.

Mandem aywĩnti ke achi Ndíndí. 19 Ɔrĩjí bebhé Mandem. Bérəm be, ‘Kéwáy mmu, Kékwen berwəp, Kéghép aghép, Kéte ntísie ákwáré, Kényiie enyijí mmu ndũ bapu, Chiě máye ne etaye kenókó.’”

20 Mmu wu arem be, “Ntəñ, nnáj nchí bhəere bebhé ebhen menkem te kembó eka.” 21 Yesu ayijí yi ne beyä ekəñ arem be, “Erəp chi enyijí émət ené óbhəñə bekə. Dók tí menyij ebhe menkem chyě nkáp ntá bachébhébhə. Mbák ónkú nə, chəñ ómbəñ kefó menyij amfay. Ɔntwó ye ɔnkoñə me.”

22 Aghoko nəkə nə, apəp, arəbhe rəñórəñ ne basémé anti mbənyune abhəñ nyaka beyä menyij

23 Yesu ayibhiri mməet arem ntá baghəkó bhi be, “Ebe mməet tontó be mũnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi!” 24 Baghəkó bhi bágħókó nókó nə, mməet agú bhə. Ke Yesu apət arem ntá yap be, “Bəbha, ébe mməet tontó be mmu anka Mandem ambak Mfə ywi! 25 Echí wikirik be mpəñə baso ámféet ndũ mbok mbiábhan écha mũnkáp beka Mandem ambak Mfə ywi.”

26 Bágħókó nókó nə, mməet agú bhó tontó, bábhép yi be, “Agha ákwáy ye bebhəñ nepém enén nebhiki bhəñ ngwenti?”

27 Yesu ayijí bhə dñ arem be, “Ntá nkwañwan, mbi

ápú, ke yěnyin épú cha Mandem.” ²⁸ Píta asá eyon arem be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki enyin sékòno wò!” ²⁹ Yesu aghati bhó be, “Tetēter, mmũ ane áró yě chí eket eyi, yě chí bǝmayi abhen babhakanem yě chí abhen baghǝré, yě chí máyi ne etayi, yě chí bǝbhi, ne yě chí bakĩ yi ěti ya ne ěti Mbok Ndíndí, ³⁰ chon Mandem anchye yi beyǎ menyin fá amik, ne chon ampēt ambón beket, bǝnnǝ abhen babhakanem ne abhen baghǝré, ne mánó, ne bǝ, ne baki, ndon besa betay. Chon bo mánchye yi beyǎ nenyok, ke ndũ mmik nkǝ Mandem anchye yi nepém enén nebhíkí bhon ngwénti. ³¹ Ke chon beyǎ bo abhen bachi ambi néne, mándǝp ansem, ne abhen bachi ansem, mandǝp ambi.”

Yesu arem ndon ane ajwi érat be chon mángwáy yi (Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³² Yesu ne baghǝkó bhi báfa báre ko beron Yerúsalem, yi ambi, bó ansem. Mmæet agú baghǝkó bhi ne becháy békem bo abhen bákòno bhǝ. Apet asot baghǝkó bhi bati byo ne apay nepak abho beghati bhǝ menyin ebhen bebhǝnǝ befakari ntá yi be, ³³ “Ghók ká, sérǝn nǝ chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chon mánti Mmu ane áfú ntá Mandem, mánsot yi mamfyē amǝ bǝbati bachiǝkap Mandem ne ntá baton ebhé Moses, mándem be mangway yi, mámfyē yi amó bo abhen bápú bo Israel. ³⁴ Chon mánjǝkǝ yi, mámpati batíē yi amæet, mánden yi ne ékpá ne mángwáy yi. Ke éghaka nǝkǝ manywǝp arat, ampētnsem ndũ nepém.”

*Yesu yi be münti abhəŋ bebhak mübetok
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Jems ne Jǝn, bǝ Sebedi b́arók nt́a Yesu bárem be, “Ntəŋ, séyàŋ be ónkə yěntiki enyih ene śeníkməet be ónkə nt́a yese.” ³⁶ Yesu abhép bhə be, “B́ayəŋ nkə be yi?” ³⁷ B́akéme yi be, “Kə enyu ené beese séchəkə ne wə, amət ebhé awónem, achák ebhé awóghə mpok óbhak ndü enókó kefə eye ne kenókó.” ³⁸ Ke Yesu arem nt́a yap be, “B́abhíkí riŋi enyih ene b́ayəŋ nkə nt́a yeke. B́akwáy beka menyu nkóp esəŋəri ane mbónǝ ményú? Chəŋ mánkway beká bégu enyu newú enen mbónǝ begu?” ³⁹ B́akéme yi be, “Śekwáy beke nə.” Yesu arem nt́a yap be, “Tetep chəŋ mánka enyü esəŋəri ene męghə ne mangu enyü newú enen męgü, ⁴⁰ ke mbíkí bhəŋ betəŋ beyap bo abhen b́abhəŋə bechəkə ebhé awónem eya ne abhen b́abhəŋə bechəkə ebhé awóghə. Mandem ke áchye bebhak ebhə nt́a bo abhen b́abhónǝ bebhak are.” ⁴¹ Baghək Yesu b́achák bati byo b́aghókó nókó enyih ene Jems ne Jǝn b́arémé, b́abhó bebenti ne bhə. ⁴² Yesu abhiŋi bó mankem arem be, “B́ariŋi be, nt́a bǝ mmik, bo abhen básət be b́achí bafə, b́abhəŋ beyǎ betəŋ amfay bǝbhap, ne bǝbati básət beyǎ betəŋ beke bǝbhap mangok bhə. ⁴³ Ke ébhíkí bhəŋ bebhak enyu yə ndü nkwə yweka. Mmu ane áyàŋ bebhak müngo yweka, abhəŋ bebhak mübetok yweka, ⁴⁴ ne yěntiki mmu yweka ane áyàŋ bebhak mmü mbi abhəŋ bebhak nsem yweka, abhəŋ bebhak nsem nt́a abhenefu mankem. ⁴⁵ Yé chi Me Mmu mfú nt́a Mandem, mbíkí twə be bo mántók me. Ntwə chi bebhak mübetok ne bechye nepém ene ndu beku beyǎ bhó mferé bhə ndü

kesemé bebá.”

*Yesu abú Batímaas, nnémámík etak Jeriko
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ Yesu ne baghokó bhi báchwop Jeriko. Ené bó báró Jeriko bérɔn, ngémtay bho bare konɔ bhó ansem. Nnémámík amot ane aka nnyén be Batímaas, mmó Timáyos, abhak nepaká mbi chókó.

⁴⁷ Aghókó nókó bé Yesu ane Násáret ke áfuet, abho bebik be, “Yesu! Mmó Mfɔ Debhít! Ghó me ntínso!”

⁴⁸ Beyá bo báre sayti yi be ánychókó kpák. Ke akpik are bik ne eyɔn amfay be, “Mmó Mfɔ Debhít, ghó me ntínso!”

⁴⁹ Yesu ághókó nako nɔ, ate arem be, “Biní ká yi antwó.” Bárɔk babhɔn yi bárem be, “Faté twó, óké chay, ábhɔn wɔ.”

⁵⁰ Nnémámík wu ayók nde yi amese awu, afate, báyá yi arɔk ntá Yesu.

⁵¹ Yesu abhép yi be, “Ɔyán me nká wɔ yi?” Nnémámík wu akeme Yesu be, “Acha, nchí yan be mpet ngó mbanj.”

⁵² Yesu arem ye ntá yi be, “Guré, neka ene néku otan.” Témte wu, abho beghɔ mbanj, ne abho békóno Yesu.

11

*Yesu achwe Yerúsalem mbɔ Mmu ane ábhónó
betan menkem*

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghokó bhi bákó baghaka ndü bǎbetɔk Betfáge ne Bétani ndü Njie Menok Olif, kekwat Yerúsalem. Ató baghokó bhi bati apay ambi.

² Aghati bhɔ be, “Dók ká ndü mótoɔk ane achi afɔ ambi. Nchwe ane báchwé aré, chɔn mángɔ mómpɔnɔ batu sesét, ane yě mmu abhikire kɔ ne yó. Kanjari ká, twó ne yó.”

³ Mbák mmú ámbép bhe

ntí ane bākàṅari yó, ghatí ká yí be, ‘Acha ke áyàṅ yó, ne chòṅ antó mántwò mánkeme yó témté.’”
⁴ Báfa bārək, bágħò mómṗòṅò batu wu sesét nefi eket, nékú mbi. Bábħò békaṅari yó. ⁵ Ené bākàṅari mómṗòṅò batu wu, bo abhen báchí are tée bábħép bhò be, “Ndaká yí bākàṅari mómṗòṅò batu wu?”
⁶ Bagħək Yesu bágħáti bhò enyìṅ ene Yesu árémé mpok yi átó bhò. Báro ye bò mándək ne mómṗòṅò batu. ⁷ Básòt yó bárovk ntá Yesu. Básòt nden mfãm̄et yap básòbħeri mómṗòṅò batu wu, Yesu achəkò amfay. ⁸ Bo abhen bachi aré, báfère nden mfãm̄et eyap bagħay ambi. Báchák béré kpòt béwuókéndé mángay nòkò ndü mbi ane yí áf̄uèt are. Báchák béré kpòti kefébħé eken kébħónó beyé mángay nòkò ambi. ⁹ Ndu bāròn, bo abhen bachi ambi ne abhen bachi ansem báre bik mándeme nòkò be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjét mmu ane átwò ndü nnyén Acha! ¹⁰ Mandem ánjét kefò etayese Debhít eken kétwò! Sémbítí Mandem mfay!”

¹¹ Néchwe yí áchwé Yerúsalem, arək amem ekerákap Mandem, abyò yěntiki enyìṅ. Aghó nókó bé mpok áf̄uèt, asòt bagħəkó bħi bati byò ne ápay bārək ndu mótək Bétani.

*Yesu ak̄ enək ene babħìṅi bé Fig ekuri
(Mt 21.18-19)*

¹² Néyi nòkò, ené Yesu ne bagħəkó bħi bārò Bétani báp̄etnsem, nsay akém Yesu. ¹³ Aghó enək fig nekò nesie ne beyé aré gebhēēē, arək beyìṅi mbák ákway béghò yě sepeménək are. Aghaka nòkò aré, ak̄e ghó yěnyìṅ ebħiki f̄uèt chi beyé, mbònyune mpok menək fig ményù kepem abħiki re ghaka nyaka. ¹⁴ Yesu

arem ntá enək eyə be, “Bebho echəŋ, əpú pəre nyu kepeɱ.” Baghək abhi bágħok enyiyŋ ene yi árémé.

Yesu achwe amem ekerákap Mandem abók bakǽsi

(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Baghaka nəkə Yerúsalem, Yesu arək achwe amem ekerákap Mandem. Abók bakǽsi ne bo abhen bákù menyiyŋ. Atakati béfémé bo abhen bákǽ esiə bakáp bewupsi. Atakati nkwó menək bo abhen bátı bebhóŋó, ¹⁶ne akəka bé yě mmu ámpókó enyiyŋ ámfæet amem ekerákap Mandem ndu áyàŋ mbı mbiyŋ. ¹⁷Are tón yə bho andeme nəkə be, “Pú basıyŋ Mandem arem be, ‘Eket eya ébhəŋ bebhak chi ekeré nenikímæti ntá bo betəkó mmik menkem’, ke báyıbhırı yó érap chi eket ené baghép bábhèse are!” ¹⁸Bǽbati bachiákap Mandem, ne batəŋ ebhé Moses bágħok nəkə nə, báre yáŋ mbi beway yi bhésé bhésé mbənyune báchəy nyaka ngémtay bo abhen báci are, ne ntı bé bǽbhə bachi nyaka maknkay tontó ndü menyiyŋ ebhen Yesu átəŋ. ¹⁹Egháka nəkə beku, Yesu ne baghəkó bhi bárov etək egho báfú.

Enyiyŋ ene enək Fig ene ekuri étəŋ bhese

(Mt 21.20-22)

²⁰Bəti, ene Yesu ne baghəkó bhi báfúæt bepetnsem, bágħə enək fig ené Yesu areme bé epu pəre kwáy ményu kepeɱ, ndu énáŋ égu te ne bakan. ²¹Píta atik nəkə enyiyŋ ené Yesu árémé ntá enək fig eyə, arem be, “Acha, yiyı! Enək ené órémé be epu kwáy ményu kepeɱ égu.” ²²Yesu akeme bhó be, “Bón ká neka ne Mandem. ²³Nchı ghati bhe be, yě agha ane ághəti njie be, ‘Fá fá dók

kwén awu amem manyu,' ne yí ke makati ndũ nti eni ke anoko be Mandem ákũ nò ntá yi, Mandem ákũ yò ntá yi mbonyune abhíkí makati be Mandem ákũ enyiyi ene yi areme emfakari. ²⁴ Nchí ghati ye bhe be yěntíkí enyiyi ené mánikm̄et be Mandem anchye bhe, nokó ká be mǎnan̄ bǎbh̄on̄ yó ne ch̄on̄ mǎmb̄on̄ yò tetep. ²⁵⁻²⁶ Yěntíkí mpok ane mmũ yweka ánikm̄et, ámfónórí yěntíkí mmu ane ákú yi bebá. Mbák bǎkù nò, ch̄on̄ Etayeka Mmu achi amfay ámfon̄ori be nkwó.”

*Bábhép Yesu ebhak ene betan ebhi béfú
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)*

²⁷ Yesu ne baghókó bhi bápetnsem Yerúsalem. Ené Yesu ákò amem ekerákap Mandem, bǒbati bachiákap Mandem ne baton̄ ebhé Moses ne bǒbati etok bárók, ²⁸ bábhep yi be, “Ntikí betan̄ óbhón̄ó bekũ menyiyi ebhen ne ókù? Agha áchyé wò betan̄ ebhò?” ²⁹ Yesu akeme bhò be, “Me nkwó mb̄on̄ enyiyi bebhep be. Mbák mǎnkémé me yò, ch̄on̄ me nkwò ngati bhe mmu ane áchyé me betan̄ bekũ menyiyi ebhen mǎkà.” ³⁰ Ghati ká me, “Agha áchyé nyaka J̄on̄ Njwiti betan̄ bejwiti bho? Mandem ke chí bǒ mmik?” ³¹ Báre kem epáítí ne bati be, “Ch̄on̄ séndem be yi? Mbák séndem be betan̄ ebhen J̄on̄ béfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yí bǎbhíkí noko eyon̄ eyi?’ ³² Ke ch̄on̄ séndem be yi? Séndém be, ‘Béfú nyaka ntá nkwá?’ Bápú kway nyaka berem enyu eyò ndu báchày ngémtáy bo abhen báchí aré mbonyune bó mankem mánoko nyaka sayri be J̄on̄ achi ndemakep̄inti Mandem.” ³³ Ekũ bákéme yi be, “Sébhíkí rin̄i.” Yesu aghati bhò be, “Me nkwó mpú

ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betan bekə menyin ebhen né mĕkə.”

12

*Nekăy bakă betik ne mbəŋónki
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

¹ Yesu abho bĕtem bó nekay néchák be, “Mmŭfú achí nyaka. Atí nki api menək vain aré. Atep ebhá ene eghabhəri nki ankem. Atém mbok aghoko nebhet ane báyat kepem vain, be nnok ywi ámfu, mánsət, máná mmem. Ate mókerémfay amem nki wu bé ámbák nebhet ane mmu áchə̀kə ndŭ bébhábhəri nki. Afyé ye bo aré be mánkə betik mánkəre nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak.

² Mpok bekək kepeménək ákwáy nókó, mbəŋónki ató nkəbetik ywi be ándók ánsót aywi ákóré mbwət.

³ Ke bə betik bhə kechye. Bákém yi bádén, báfén apetnsem amó apay. ⁴ Mbəŋónki ató mmə-betik achak. Bákém awu nkəwə bádén báfyé yi befhet anti ne báchye yi ntíanwóp. ⁵ Ató anefu ane akú batí arat. Yí wu, bákém bəwáy. Arək ambi bétó bakă betik abhenefu. Bákə enyumət ne bhó. Báden mbək, bəwáy abhenefu. ⁶ Erəp chi njanə-mə ywi ane yi are kəŋ. Ndŭ ngwenti, mbəŋónki arem ne mməet yi be, ‘Chəŋ ntó mbəŋ mowa. Yĕ yí, bábhəŋ béchye yi kenókó.’ Afere ye móywi ató. ⁷ Ke bə betik bhə bəghə nəkə yi, bábho berem ne batí be, ‘Yiní mbəŋ móywi né, ne yí ke ábhónó menyie newú etayi. Twó ká sĕnkem yi sengway bé etayi ánəŋ ángú menyin ebhi méndəp chi ebhese.’ ⁸ Móywi wu áchwé nəkə amem nki, bákém bəwáy báfəmeri ansem ebhá. ⁹ Băkaysi be chəŋ mbəŋónki wu ankə

yi ntá bo bhə? Chəŋ antwó angwáy bhə anchye nki wu ntá bo bachak. ¹⁰ Bǎbhiki re pay enyiŋ ené basiŋi ndü Ekáti Mandem bé:

‘Nkúbhé ntay enen batĕket báguébhé bé nébhíkí ri, nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket nechá batay ácháak ankem?

¹¹ Chi Mandem Acha ke akə émbak nə, ne chí eremé enyiŋ ntá yesé.’ ”

¹² Yesu átém nókó nekay enen, bárŋi be atém nekay enə chi ěti yap. Báre yaŋ bekem yi, ke ndu báchəy beyǎ bo abhen báchi are, báró yi bárók.

Bǎbhép Yesu ěti nkábhénti ndu báyaŋ yi ánkwen anyu

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Bátó mbək bǎnkwə Fárisi ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérəd ntá Yesu ndu bebhep yi menyŋi mbə ntá ndu beka yi ankwen anyu.

¹⁴ Bárəŋ nəkə ntá Yesu bárem be, “Ntəŋ, sérŋi be əhí mmu tetep, ne əpú təŋ kéréŋámík. Sérŋí bé əpú yŋi mmu ndü besí óncháy yi, ke őtəŋ tetep ěti menyŋi ebhen Mandem áyaŋ bo mánka. Ghatí bhese, ebhé yese éka be sénchíe nkábhénti ntá Mfə Rom ke ébhíkí ka?” ¹⁵ Yesu arŋi bapu amap, abhép bhə be, “Ndaká yí məmə me? Tőŋ ká me ebhókó nkáp.” ¹⁶ Bátwó yi ne ebhəkə nkáp. Abhép bhə be, “Ntí ághá né aré? Ne nnyén chi enen ághá?” Bákéme yi be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Chíé yé ka Mfə Rom yĕntiki enyiŋ ene echi eyi, mǎnchye Mandem yĕntiki enyiŋ ene echi ene Mandem.” Bǎghókó nókó enyiŋ ene Yesu areme, bápóp!

*Enyɪŋ ene bábhébhé Yesu ɛti neperénsɛm ndũ nepém
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)*

¹⁸ Mbək bōnkwə Sádusi bārók ntá Yesu babhep yi ɛti neperénsɛm ndũ nepém. Bōnkwə Sádusi bábhíkí noko nyaka be chəŋ bawú mámpɛtnsɛm ndũ nepém. Babhep yi be, ¹⁹ “Ntəŋ, Moses asɪŋ ndũ ebhé eyese be mbák mmu ángú ándó ngərə kebhón yě mmó, mómayi abhəŋ besət ngərə wu bé ámbé bə ne yi ndũ nnyén manə ane ágú. ²⁰ Bě chi amət bati tándrámət báchí nyaka. Ane mbi abháy ngərə, agú kebhón yě mmó. ²¹ Ane ákòŋo asət kénkwésé wu ndũ nebhay. Yí nkwo agú kerə mmə. Ɛfákári enyumót ne ane ajwi bati arat. ²² Enyu yə enyu yə kpát mankɛm bati tándrámət bágú kerə yě mə amət. Ndũ ngwenti, ngərə wu nkwo agú. ²³ Ndu ɛchi nə, mpok Mandɛm ákə bawú mámpɛtnsɛm ndũ nepém, ngərə wu ábhák ane agha? Ndu bó mankɛm, batí tándrámət, yěntiki mmũ wap abháy nyaka yi.” ²⁴ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchí ne bhe mbənyune bábhíkí riŋi yě chi Ɔyəŋ Mandɛm ne yě chi betəŋ Mandɛm. ²⁵ Mpok Mandɛm ákú bawú mámpɛtnsɛm ndũ nepém, bo bábhak mbə bəáŋgel awu amfay. Bápú pɛɛ bháy nebhay. ²⁶ Ne beyiŋi neperénsɛm ndũ nepém, bábhíkí re pay amɛm ɛkátí Moses ɛti mónək ane ágò ebhi ndu ádú nyaka kesəŋ? Bábhíkí pay ndu Mandɛm ághátí Moses be, ‘Mɛ nchí Mandɛm Abraham, Mandɛm Aisek ne Mandɛm Jekóp?’ ²⁷ Nɛm nə mbənyune yěndu Abraham ne Aisek ne Jekóp bārə mmiki ne, báchí nepém, ne Mandɛm achi ne bhə. Mandɛm achí Mandɛm bo abhen bachi nepém. Apú Mandɛm bawú. Bě bo Sádusi bəchi ndũ bekwéné tontó!”

*Εβhé Mandem ενέ έχά εbhénéfú
(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)*

²⁸ Ntṓη εbhé Moses amṓt achi nyaka arε. Aghók ndu Yesu áρεμε νε bṓ nkwṓ Sádusi. Ne ághókó nṓkṓ ndu Yesu ákémé bebhep ebhap νε beyǎ kebon abhép yi be, “Εbhé Mandem ενέ έχά bechak menkem chi ενέ?” ²⁹ Yesu akεμε yi be, “Εbhé ενέ έχά bécháκ menkem chi ενέ érεμ be, ‘Bo Israel, ghók ká. Mandem Acha anε ábhónó bhesé mankem achí amṓt.’ ³⁰ ‘Ne ṓbhṓη bekṓη Mandem Acha ywe νε ntí ene nenkem, νε εfónó eyε enkεm, νε nkaysi ye nkεm, νε betṓη ebhe menkem.’ ³¹ Ενέ éjwí bepay échí mbṓ eyṓ νε érεm be, ‘Kón ntí nkwǎ mbṓ enyu ókónó mmuεt eyε.’ Εbhé ene écha ebhen bepay eyu.” ³² Ntṓη εbhé arem ntá Yesu be, “Ntṓη ṓrem sáyri! Echí tetep mbṓnyu órémé bé Mandem Acha achi amṓt, achák apú. ³³ Ne bekṓη Mandem Acha ywe νε ntí ene nenkem, νε nkaysi ye nkεm, νε betṓη ebhe menkem, νε bé nkṓη ntí nkwǎ mbṓ enyu ókónó mmuεt eyε ari acha. Besí Mandem, bebhuε bebhé ebhen bepay achá akabhé nya besṓη ankεm νε akap achak anε bo báchyè ntá yi” ³⁴ Yesu aghṓ nṓkṓ be ntṓη εbhé Mandem anε akεμε yi sayri νε kebon, arem ntá yi be, “Érṓp wṓ chí mandú bérṓ Mandem ambak νε wṓ mbṓnyu Mfṓ ábhák νε mmu anε áchí anten eyi.” Bebho mpok eyṓ, yě mmu kepepe mṓ bebhep yi yěnyih.

*Mpeμε Mandem afyé nyaka bariεp be átṓ
(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)*

³⁵ Ενέ Yesu átṓη bo Eyṓη Mandem amεm ekerákap abhép bó be, “Ná batṓη εbhé Mandem bárεm be Mpeμε Mandem afyé nyaka bariεp be

ätò chi ebhárémò Mfò Debhít? ³⁶ Efónó Bedyere akɛ nyaka mbõñ Mfò Debhít arem be Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, ‘Chókó fá ebhé awónem eya ndü enókó kenókó, kpatε nkɛ bõmpap abhe mámbak mbò enók ene ónyàña bekak aré.’ ³⁷ Séghò fá be mbõñ Debhít äbhìñi nyaka Mpremé be Acha. Ná Achä-re áyibhiri ambak ebhárémò ywi?” Beyä bo babhõñ manák béghok menyin ebhen Yesu átõñ.

Yesu aghati bakoño bhi be mánsót mpok ne bõ bapu

(Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

³⁸ Ené Yesu átõñ arem be, “Sõt ka mpok ne batõñ ebhé Moses. Bákõñ béghap, mánkó mansεp ne bewubhe wubhé nden amuet nefisie be bo mánkaka nõkò bhò ne kenókó. ³⁹ Bákõñ nkwó bechókò ndü bebhaká kenókó amem bekeré nenikímuεt ne ndü bepa. ⁴⁰ Ne bó bhεre ke mányíε menyin mánkwésé ne yě chi beket ebhap ndü mangwò, mánkɛ nõkò berórí nenikímuεt bapu besí bhò. Chõñ ntémsi yap anjá ancha!”

Akap anε kénkwésé ngõré

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Yesu achi nyaka kékwót ekabhé nkáp amem ekerákap Mandem anjinñi nõkò ndu bo báfyè bakáp amem. Aghó ndü beyä bõ nkáp bátwò, yěntiki mmu wap amfyε nõkò beyä nkáp amem. ⁴² Etaré nõkó, aghó ndu kénkwésé-ngõre anε eyi épú átwó, afyé bõbebhókó nkáp bapay abhen bapu yěnyin. ⁴³ Yesu abhinñi bakoño bhi arem be, “Nchí ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ané yěntiki mmu. ⁴⁴ Ndü beyä bakáp kě yěntiki mmu wap áféré mandú

achye mbə akap, ke nchébhe ngərə ne achyé yěntiki enyij ene yi ábhóǵó.”

13

*Yesu arem bé chəŋ máncəŋti ekerákap
(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)*

¹ Nefú Yesu áfú amem ekerákap Mandem, nkoŋo ywi amət arem ntá yi be, “Ntəŋ, yij. Báte ekerákap Mandem ene-o! Batǵy ané básóré báté yó ári ácha!”
² Yesu akeme yi be, “Ǫghǵ berem beket ebhen? Mpok átwǵ ane ekerákap ene érǵn amik enkem yěnyij kerəp téé.”

*Chəŋ bo máncəŋ nəkə bakoŋo Yesu beyǵ esəŋəri
(Mt 24.3-14; Lk 21.7-19)*

³ Ǽtáré nókó, ené Yesu achi chókó ebhé Njije Menok Olif ene éyij ekerákap Mandem, Pita ne Jems ne Jǵn ne Andru bárók ntá yi ansem ansem. ⁴ Bábhəp yi be, “Eta, ghati bhese, chəŋ émfakari nə ntiki mpok, ne ntiki erij ébhóǵó beke bo mándij be mpok ane ótwǵ arəp kékwót.” ⁵ Yesu abho béghati bhə be, “Sət ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe!”
⁶ Beyǵ bo bátwǵ chəŋ mánsət nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nəkə be, ‘Me ke nchí Mpepe ane Mandem afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne mándwə beyǵ bho be mánjibhiri batij yap.
⁷ Ne mpok bághókó nsóǵó-nenu bǵké chay. Menyü menyij ebhə bébhəŋ befakari, ke eyə epu təŋ be ngwenti mmik aghaka. ⁸ Chəŋ betək ménu ne betək béchák, bafǵ etək mánu ne batij bafǵ etək ne chəŋ mmik anyikisi ndü beyǵ bebhak, nsay ankwén etək. Ke menyij ebhen menkem bechi chi mbə nebħǵnet enen bebe ntá ngərə ane ánǵsi.

9 “Κε sət ka mpok! Chəŋ mánkem be mánchye ntá bōbati etək bó mántaŋ be. Chəŋ mángwapti bhe amem bekeré nenikímuet. Chəŋ mánte besí bəgóbhanə ne bafə žti ya be mángátí bhə Mbok Ndíndí žti ya. 10 Mbok Ndíndí abhəŋ bégháka betəkó mmik menkem ke ngwénti antwó. 11 Yěntiki mpok ane bákémé bhe ndu betan be, báké seme ambi ambi be, ‘Chəŋ séndem be yi?’ Mpok ánkway, dem ka yěntiki enyiŋ ené éfú be anyu mbənyune Efónó Bedyere ke ághàti chəŋ be enyiŋ ené bəbhónə bεrem. 12 Chəŋ manó anchye nti manə ntá bōbati be mángwáy. Chəŋ mbək bachi mánkə enyumət ne bōbhap. Chəŋ mbək bə mánte nenu ne bachi ne manə bhap, mánkə be mángwáy bhə. 13 Chəŋ menyū bo menkem mámpap bhe žti bəchí bakoŋə bha. Ke mmu ane átə kákátí te ndū ngwenti, Mandem əpeme yi.”

*Εrem εsəŋəri ene εbhəŋə bétwə Yerúsalem
(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)*

14 Yesu apet arem be, “Chəŋ mángə ‘Εrem enyiŋ ene Mandem ápabhé’ téé ndū nebhuet ane ébhiki bhəŋ bebhak. Mpok yə, bo abhen bachi atú Judéya mámbúé mámbésé amfəy njiε. [Yěntiki mmu ane ápáy ekáti-ne ámbúré antí, anjwimem.] 15 Mpok yə, mbák éfákári bé mmu ákə betik amfay eket eyi, áké səŋəri mmuet besεp kpik be andək amfere menyiŋ anywóp ke ambue. 16 Ne mmu ane achi ebhi ákə betik, áké rónə kpík anywóp ndu bebwəp nde yi. 17 Ne chəŋ émbép encha ntá baghərə ne menie ne abhén bəbhak ne bə amə mpok yə! 18 Nik nókó ká mmuet be barak ane áké fakari ne eso ndu ébè mmuet bébue mpok yə. 19 Báké rə menikmuet,

mbonyune esəŋəri ené bo bábhəŋ mpok yə chi enyũ esəŋəri ene bábhíkí re ghə wáwák tš mmik ábhó. Ne mpok yə ánánj ámfuét, enyũ esəŋəri yə epu pɛɛɛ bhák wáwák. ²⁰ Ne mbə Acha abhíkí kpət manywəp yə be ake ya, mbə yš nkwāŋwanj amət apu rəp nɛpém. Ke Mandem akpət mpok esəŋəri yə mbij ěti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²¹ Mpok yə, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mɛɛɛ ane Mandem átó fá’, yš chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetep. ²² Báké noko bé échí tetep mbonyune chəŋ bð betábhá mantwə, yšntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mɛɛɛ Mandem afyé nyaka bariɛp be ätə. Chəŋ baremé kepinti nsé nkwo mántwə. Ne yšntiki mmu wap ätwə, ankə nəkə menyinjí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwə yš chí bð abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²³ Sət ye ka mpok! Nnánj ngati nə bhe menyinj ebhen ambi ambi.

*Menyinj ebhen bébhəŋjó bəfákari mpok Kristo ätwə
(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)*

²⁴ “Mbák manywəp ane beyä esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ keɛɛɛ ghə, ²⁵ mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betəŋ mfáy ményikisi. ²⁶ Ne chəŋ Mmũ ane áfú ntá Mandem ambesi ande twə amem nɛbhánj ne beyä betəŋ ne kenókó. ²⁷ Mpok yə, chəŋ ntó bəángel abha, mándək ndũ mmik nkem, bebho ndũ ebhókó mmik émət beghaka ndu echak, mánsət bo abhen Mandem áyábhé mánhem nɛbhəɛt amət.

*Enyinj ene nekäy enəkə Fig nətəŋ bhese
(Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)*

28 “Ghók ká enyɪŋ ene enəkárem ene bábhɪŋi bé, fig étòŋ bhese. Enánŋ émbó betem betó, báriŋi bé eso érɔp chi kékwoť. 29 Echí enyumɔť ne netwó wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánánŋ mǎngɔ ndũ menyɪŋ ebhen ne ngátí bhe béfàkari, diŋí ká be mpok netwɔ wa arɔp kekwoť. 30 Nchí ghati bhe tetep be menyɪŋ ebhen menkem bébhɔŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echɔŋ ámfuet. 31 Chɔŋ mfay amfuet, mmik amfáét, ke Eyoŋ eya épú fuet.

*Yě mmu abhíkí riŋi nywɔp ne mbɔŋ mpok eyɔ
(Mt 24.36-44)*

32 “Yě mmu abhíkí riŋi nywɔp ne mbɔŋ mpok ane menyɪŋ ebhen béfàkari chɔŋ. Bɔángel Mandem bábhiki riŋi, yě me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí riŋi. Eta Mandem aywinti ke áriŋi. 33 Sɔť yeka mpok, mǎmbak pě mbɔnyune yě mmu abhíkí riŋi mbɔŋ nywɔp enɔ. 34 Echí enyumɔť mbɔ mmũ ane árɔŋ nekɔ, ke ápéré rɔ eket eyi, arɔ yěntiki enyɪŋ amɔ bɔ betik abhi, achye yěntiki mmu wap ayi ntí betik. Aghati ye mbabheri nyũbha bé ámbák pě. 35 Bák yé ka pě! Bábhíkí riŋi mbɔŋ mpok ane chi eket ápètnsem. Ke chí beku-a, ke ne nénti beti-a, ke manémnkɔk-a, ke chi neyĩnywɔp-a, yě mmu abhíkí riŋi. 36 Ebhíkí ri be yi ántwó témchok antemeri bhe ndũ bábhère kenɔ. 37 Mbɔ enyu ngátí né bhe, ke nchí ghati bo mankem fá amik: Bák ká pě.”

14

*Bòbati etək báté eyu be mǎngwáy Yesu
(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Erəp manywəp apay ndu ményie Erə Nekiŋi ndu bétik nefere Mandem áfére bo Israel ndũ kesem amem etək Ijip, ne Erə Bret ane ábhíkí bhəŋ yís. Bo bati bachiákap Mandem ne batəŋ ebhé Moses báre yaŋ mbi bekem Yesu bhésé bhésé mangway. ² Báre rem be, “Séké kem yi mpok epa mbənyune bo bákway béchyε esəŋəri.”

*Ngərə amət atemti bawere eriep anti Yesu
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Yesu abhak etək Bétani, amem eket Símun ane ánəŋ ámé nyaka ebhanákwa. Ené yi ányie nenyíé aré, ngərə amət atwó ne esáyri ékpémé bawerérip amen áyá nkáp. * Móngərə wu asiép emi ékpémé bawet eyə, apíkiri mə anti Yesu. ⁴ Eku mbək bo abhen bachi are chəkə bábenti tontó, mándeme nəkə ne bati be, “Móngərə ne əchəŋti bawerérip amen ndaká yí? ⁵ Bákway mbə bėti mə anchye nkáp ané áyá échá nkáp ane nkəbetik ányie ndũ mmie, mánsət nkáp wu mánychye ntá bachébhé bho.” Bəbhə bábho beji móngərə wu. ⁶ Ke Yesu arem be, “Də ká yi. Ndaká yí bəsəŋəri yi? Akə me erítí enyiŋ. ⁷ Bachébhé bho báchí ne bhe mpoknkem. Yəntiki mpok ane mmu ákəŋó, ánkwak bho. Ke mpú bhak chəŋ ne bhe mpoknkem. ⁸ Akə enyiŋ ené yi ábhəŋó mbi beku ntá ya. Awátí me ne bawerérip ke mpok bébhéme me ankwáy. ⁹ Diŋí ká tetep be yəntiki ebhak ené bəghəti Mbok Ndíndí ndũ mmik nkem, chəŋ bo mándem əti

* **14:3** Bəghóko ékpémé yo ne ntay enen bábhiŋi bé “Alabásta” ne bəghóko bawerérip amo ne bakan mənək ane bábhiŋi be “Nad”.

enyiη ενέ μόνγωρέ ανε άκά.” Ne ndũ bo bárèm ãti enyiη ενέ yi άκά, chõη mántík nõkõ yi.

Júdas aka ðeti Yesu

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Júdas Iskariõt achi nyaka mmũ amõt ndũ nkwo baghøk Yesu bati byo ne apay. Afuét arøk ntá bõbati bachiákap ndu ðeti Yesu ntá yap. ¹¹ Aghátí nõkõ bhõ nkaysi yi, bábhõη mañák. Báfyé bariεp béchyε yi nkáp. Júdas abho beyaη ye mbi ndu ðeti Yesu ntá yap.

Yesu anyié nenyié Epã Nekijì ne baghøkõ bhi

(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30)

¹² Ndũ nywõbhé mbi enen Epã Brεt ane kebõη yis, nõ chi nywõp enen beyway mónkwõmen ndu bekũ nenyié Epã Nekijì, baghøk Yesu bábhεp yi be, “Jyaη séndók sénkũ nenyié Epã Nekijì ntá ye fá?” ¹³ Ató baghøkõ bhi bati apay ne eyõη be, “Dók ká afo ndũ etøk εgho. Aré, chõη mãngõ mmu ane ápókõ ejõ manyiεp. Koηó ká yi. ¹⁴ Chwe ká ndũ eket ενέ yi áchwe mãngati mbõηóket be, ‘Étaye sé ato bhesé sémbεp wõ be, ekeré mankõ ενέ yi ábhõηó ményie Epã Nekijì ne baghøkõ bhi aré échi fá?’ ¹⁵ Chõη antõη ye be móket ane áchíkí amfay, ndũ ekerémfáy. Yéntiki enyiη ene séyãη échí amem. Toηtí ká yéntiki enyiη aré ntá yese.” ¹⁶ Baghøk Yesu bhõ bati apay bárøk etøk εgho eyõ. Bághõ yéntiki enyiη mbõnyu Yesu ághati bhõ, bákũ nenyié Epã Nekijì bábhure.

¹⁷ Egháká nõkõ beku, Yesu atwó ne baghøkõ bhi bati byo ne apay báchøkõ ményie nenyié epã eyõ.

¹⁸ Ενέ mányie nenyié, Yesu arem be, “Diñí ká tetεp

be mmu yweka amot äti chon me. Yí wu achi fá ne me änyie nenyíé enen.” ¹⁹ Ndak ane áká bati ábé baghokó bhi amem, bábho bebhew Yesu amot amot be, “Puyé me, pú nò?” ²⁰ Akeme bhó be, “Chi mmu amot ndü nkwo yweka bati byo ne apay. Yí nkwo äsèbhe awó amem nkúbhé ekpweé nenyie ene émot ne me. ²¹ Chon Me Mmu mfú ntá Mandem ngú mbó enyu Ekáti Mandem érem. Ke chon émbew éntcha ntá mmu ane áti me. Eri nyaka bé báké bhe yi wawák.”

Yesu anyié nenyíé ngwenti eni ne baghokó bhi
(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1 Kor 11.23-25)

²² Ené Yesu ne baghokó bhi mányie nenyíé, asot ekpokó bret akém awó. Achye bakak ntá Mandem abho bébókóti anchye nokó bhó ne beyon ebhen be, “Sot ka nyié. Né chi mmwét eya.” ²³ Asot ye nkóbhémém, áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap. Básót. Nti anyü anchye nti. ²⁴ Yesu arem ye be, “Né chi manon ma. Akw nku ane Mandem ányú ne böbhi ántéé. ²⁵ Nchi ghati bhe be mpú pere nyu mëmen, kpáte ewak ene mënyú mmëm bakó amem Kefó Mandem.” ²⁶ Ndü ngwenti, Yesu ne baghokó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menok Olif.

Yesu arem be chon Pita andem be abhíkí rinji yi
(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁷ Bágháká nókó ndü Njie Menok Olif, Yesu aghati bhó be, “Chon bé mankem mämferé ntí ne me mbonyune Ekáti Mandem érem be, ‘Mandem ädep chon mbabheri bágghónómén angwép amik, nkwo bágghónómén ántaka ebhi. ²⁸ Ke Mandem ánán ánká mpétnsem ndü nepém, chon njambi atú

Gálili, mǎntemeri me aré.’ ” ²⁹ Píta akeme be, “Yě bǝ mankem mámbúé wǝ, me, mpú bue!” ³⁰ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wǝ be, nkǝk aperé kok ndǝn epay nkúbhé beti ebhen, chǝn óndem ndǝn érat be ǝbhiki rinjime.” ³¹ Yě nǝ, Píta arem ne nti eni nenkem be, “Yě chí newú, chǝn ngu ne wǝ. Mpú bue wǝ.” Baghǝk Yesu báchák mankem bárém enyumǝt.

Yesu are nikmuet amem mǝnki ane bábhinj be Getsémani

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Yesu arǝk ye nebhuet ane bábhinj be Getsémani ne baghǝkǝ bhi. Aré, aghati bhǝ be, “Chǝkǝ kǝ fa, mǝten mmuet ambi ndu menikmuet.” ³³ Asǝt Píta ne Jems ne Jǝn arǝk ne bhó. Arǝp nsónso ne basémé anti. ³⁴ Arem ntá yap bati arat be, “Basémé ajwí me anti mbǝ be áway me way. Chǝkǝ kǝ fá, mámbak pǝ ne me.” ³⁵ Arǝ bhó atén mmuet ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho menikmuet, béghǝ mbák ákway béfere esǝnǝri ené échi yi ambi. ³⁶ Ndu nenikímuet eni arem be, “Eta, Etaya! Enyinj ené écha wǝ épú. Ke nkǝp esǝnǝri ene ámfuét me ansem nti. Ke éké bhák mbǝ enyũ mǝyǝn, émbák chi mbǝ enyũ óyàn.” ³⁷ Afate ye, apetnsem ntá baghǝkǝ bhi abhen bati arat. Aghǝ bhǝ ndu bábhǝre kenó. Aneme bhó abhep Píta be, “Símun, bábhǝre chi kenó? Bǝpú kwáy béchǝkǝ pǝ yě chí ndũ nenǝkǝ nywǝp némót-e?” ³⁸ Aghati ye bhǝ be, “Bák kǝ pǝ, mánik nǝkǝ mmuet, bé nemǝ néké dep be amik. Bábhǝn nti, ke mmuet apu bhe.” ³⁹ Apet arǝ bhó arǝk anikmuet ntá Mandem enyumǝt mbǝ ndǝn ane mbi. ⁴⁰ Apetnsem, aghó bhǝ bati arat ndu bǝpet bǝkwéné kenó. Bǝpú kwáy nyaka béchǝkǝ pǝ ndũ kenó kéjwí bhǝ amik.

Bó kerĩji enyĩj ene bákway beghati yi. ⁴¹ Yesu arɔ bhɔ arɔk. Apéré nókó nsem ndɔj ane ajwi erat, arem ntá yap be, “Bǎbhúét bebhure kenó? Bǎbhúét béywémure? Ekway nɔ! Mpok akway ane bákem Me Mmu mfú ntá Mandem mánychyε ntá bǔbεbá. ⁴² Faté ká, mmu ane átí me anánj achi kékwót. Séndók séntémérí yi.”

Bákém Yesu

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Ené Yesu abhúét berem nɔ ne baghɔkó bhi, ngǔk aywi amɔt ndũ abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwɔp ne beyǎ bhɔ. Bǔ bhɔ bǎbhák ne bɔakparenja ne nkík amɔ. Bǔbati bachiǎkap, ne batɔj ebhé Moses, ne bǔbati etɔk kě bátó nyaka bhɔ. ⁴⁴ Júdas anánj achyé nyaka bhɔ erĩj ene ékwák bɔ mándĩji Yesu. Akɛ nó, ndũ ághátí bhó be, “Mmũ ane měbhene chɔj chí yi. Kém ká yi mándɔk ne yi be áké bue.” ⁴⁵ Achúóbhé nókó ebhak ené Yesu achi, arɔk akaka yi be, “Ntɔj!” Abhenε yi. ⁴⁶ Bǔ bhɔ barɔk *bákém Yesu bábáyti. ⁴⁷ Ke mmu amɔt ane áchi kékwót, agwɔp akparenja ywi akpót atú nsem Mũngo bachiǎkap Mandem chwát aguer amik. ⁴⁸ Yesu abhép bo abhen bátwɔ bekem yi be, “Bátwɔ bekem me ne bɔakparenja ne nkík mbɔ be nchí ngébhé ntantañ? ⁴⁹ Nchí nyaka ne bhe amem ekerákap Mandem nénjí nenji ntɔj nɔkɔ, be kekém me. Ke echi enyu ene be enyĩj ené básínjí amem Ekáti Mandem émfú tetep.” ⁵⁰ Afǔ kě baghɔkó bhi bárov yi bábúé.

⁵¹ Esakámu amɔt abhak aré ane áchi ne nden amuet nénép. Are konɔ Yesu. Báyanj nyaka bekem yi, ⁵² ke abúé ebhówɔ, nden ayi arɔp bó amɔ.

Básɔt Yesu ntá batanǎ manyé

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Básɔt Yesu bárók ntá mǔngo bachiǎkap Mandem. Bǔbati bachiǎkap Mandem ne bo batí etók ne batɔŋ ebhé Moses báchem aré. ⁵⁴ Pita ákoŋo nyaka bhɔ ansem nekɔ nesie, kpáte amem senta mǔngo bachiǎkap Mandem. Aré, arək achəkɔ ne babhabheri angəkɔ ngó angwaka nəkɔ ngó. ⁵⁵ Bǔbati bachiǎkap Mandem ne bǔ echémé batanǎ manyé bachak mankem bǎré yaŋ bo abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bó bábhɔŋ mbi beway yi, ke bákε bhɔŋ yě mbi. ⁵⁶ Beyǎ bho bǎpú barak bǎbáy yi antí, ke menyiŋ ebhen bó bǎrémé kebháκ enyumɔt mbɔnyune báchi nyaka beyɔŋ beyɔŋ. ⁵⁷ Bácháκ bǎfáte ye básé nsé amuet Yesu be, ⁵⁸ “Séghok ndũ yi árèm be, ‘Chɔŋ mmokoti ekerákap Mandem ene bǎté ne amɔ, ne bekε manywɔp arat, nte échák ené puyě bo ke bǎté.’” ⁵⁹ Yě nɔ, bó nkwó kebháκ eyɔŋ émɔt. ⁶⁰ Mǔngo bachiǎkap Mandem afaté besí bo echeme eyɔ abhép Yesu be, “Ǫbhíkí bhón yěnyiŋ bekeme ndũ menyiŋ ebhen bǔ bhen bǎrèm be ɔkε?” ⁶¹ Yě nó, Yesu achəkɔ kpák, akεm yěnyiŋ. Mǔngo bachiǎkap Mandem apet abhép yi be, “Wɔ ke óchí Mpe me Mandem afyé nyaka bariεp be áto, wɔ ke óchí Mmɔ Mandem Mmu sébhónó bebíti?” ⁶² Yesu akεme be, “Chi me, ne chɔŋ mángo Mmu anε áfú ntá Mandem chəkɔ ndũ enək kenókó ebhe awónem Mandem betan menkem. Chɔŋ mángo ndũ Mmu anε áfú amfay átwò amem nebhan.” ⁶³ Yesu akεme nəkɔ nɔ, mǔngo bachiǎkap wu akém nden ené échi yímbɔŋ amuet adak. Arεm be “Sépét séyan

batisié mántwó mándém enyih ene yi ákú ndaká yí? ⁶⁴ Bǎghok menyih ebhen yi áréme ndu bétòh bé äyenti mmuet ne Mandem. Bǎkaysi be yi? Báká eyoh émot be mángwáy yi.” ⁶⁵ Mbok eyap bábho bépátí Yesu batié amuet. Básot nden bágwot yi amík. Báre depti yi mándem nòkò be, “Ghatí bhese! Agha ádébhé nó wò?” Babhabheri básot yi. Ndu báròh, mándepti nòkò yi.

Píta arem be abhíkí rihí Yesu

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ené Píta ábhuet amem senta müngo bachiákap Mandem, ngoré betok aywi amot aròk ebhak ene Píta achi. ⁶⁷ Aghó nókó yi ndü áwàk ngó, ayihí yi díí arem be, “Wò nkwó òchí mbá ne Yesu mmu Násáret-ne.” ⁶⁸ Píta ataja, arem be, “Mbíkí rihí enyih ene órèm. Mbíkí rihí ntí ne nnet aré.” Arém nòkò nò, afa aròk ate ndü nyübha ene senta, [nkúbhé mpok eyò nném nkòk akók]. ⁶⁹ Ngoré betok wu aghó yi aré, apet abho berem ntá bo abhen báchi are téé be, “Mmüne achi mmü ywi nkwo.” ⁷⁰ Píta apet ataja. Ebhíkí tat, bo abhen báté aré ne Píta bárem ntá yi be, “Sayri sayri, òchí mmü ywi amot mbonyune wò nkwo òchí mmu Gálili!” ⁷¹ Ndòh ayò, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák mësè chi nsé! Mbíkí rihí mbòh mmú ane bǎrèm nò èti yi!” ⁷² Nkúbhé mpok ayò, nném nkòk akók ndòh ané ajwí épay. Píta atik ndü Yesu ághátí yi be, “Nkòk aperé kók ndòh epay, chòh óndem ndòh erat be òbhíkí rihí me.” Agbòkò kebho, are di.

15

Bárók ntá Páílet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bětí bėti, bōbati bachiākap Mandem ne bōbati etək ne batəŋ ebhé Moses báte eyu ne nkwó echemé bōbati etək báchák mankem. Báfyé yi ngem amó, básət barək ntá Páílet, mmu Rom ane achi nyaka góbhanə atú Judéya mpok yə. ² Páílet abhép yi be, “Wə ke óchí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Echí mbə enyu órémé.” ³ Bōbati bachiākap Mandem bábhat Yesu beyă barak aməet besí Páílet. ⁴ Páílet apet abhép yi be, “Ōbhíkí bhón yěnyin békéme? Ghok bebépti menyin ebhén bárəm bé ōkə!” ⁵ Ke yěnyin Yesu kerem. Páílet abhak maknkay tontó.

Páílet akpót manyé Yesu

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Góbhanə abhəŋ nyaka epin be yěntiki mmíé, ndū mpok Epă Nekiŋi, áfere mükənəŋ amət ane bo báyaŋ yí ámféré. ⁷ Mpok eyə bo bábháč ekerékenəŋ. Báfyé bhó kenəŋ ndu bápú noko bōbati etək ne ndu bágúébhé ebyək amem etək kpát báway bho. Mmū wap amət aka nnyén bé Barábas. ⁸ Eká bho bárək ntá Páílet bé ámfere mükənəŋ nkúbhé mbənyu yi ákə yěntiki mmíé mpok Epă Nekiŋi. ⁹ Páílet abhép bó be, “Bāyaŋ mféré Mfə bo Israel amə be yi andək?” ¹⁰ Páílet aríŋí nyaka sayri be bōbati bachiākap bákem Yesu bátwə ntá yi ne yi chi ėti mpabhamík. ¹¹ Yě nə, bōbati bachiākap Mandem bákə ngémtáy bōbhə mándem Páílet ámfere chi Barábas ekerékenəŋ. ¹² Páílet abhép bó be, “Bāyaŋ

ye be nkɛ yi ne mmu ane bǎbhɪ̄ɪ bé Mfɔ bo Israel?”
¹³ Bábho bébik be, “Dem mángó yi ndũ ekotákátí.”
¹⁴ Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi áká?”
 Ke ngémtáy bǔbhɔ bápɛt báre bik ne betaŋ be, “Dem mángó yi ndũ ekotákátí!”¹⁵ Ndu Páilet áyàŋ nyaka beku mbɔ enyũ beyä bǔbhɔ báyaŋ, afeɛe Barábas ekerékenɔŋ. Achye eyɔŋ bádén Yesu ne ékpá. Achye yi ntá yap bé mángó ndũ ekotákátí.

Batémé nenu bǎré yɔkɔ Yesu
 (Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

¹⁶ Batémé nenu básɔt yi bǎrɔk amem áchá góbbhanɔ. Bǎbhɪ̄ɪ batémé nenu bǎcháak mankem nebhuɛt amɔt. ¹⁷ Báfyé yi nkú chu amuɛt ane ágháká yi te bekak. Básɔt bǔbatábhénɔk abhén bǎchí nsense mání ntá báfyɛ yi anti be chi ayí nta kefɔ. ¹⁸ Bábho beway Yesu mándem nɔkɔ be, “Acha mfɔ bo Israel, kenókó kéchí eke etá!” ¹⁹ Báre deɛpti yi anti ne menɔk. Mámɛpati nɔkɔ yí batié amuɛt ne mántɛp nɔkɔ mánén besí bhi mbó be bǎchye nɔ yi chi kenókó. ²⁰ Bǎpóbhé nókó béyókɔ yi, bǎfére nkú chu yi amuɛt, básɔt eyi yímbɔŋ bǎkéme yi amuɛt. Básɔt ye yi bǎrɔk bego ndũ ekotákátí.

Bágó Yesu ndũ ekotákátí
 (Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Ené bǎrɔŋ, bátɛmɛri mmũ etɔk Sírene amɔt ane aka nnyén bé Símun ndu áfú ebhi árɔŋ etɔk. Mányiere yi ámpókó ekotákátí Yesu. Símun achi nyaka chi Aleksánda ne Rúfɔs. ²² Básɔt Yesu bǎrɔk ebhak ené bǎbhɪ̄ɪ bé Gólgóta, nó chi “Nebhuɛt Ënkónti.” ²³ Bǎchye yi mmɛm amɛn bǎchóbhé ne babhé amɛn bǎbhɪ̄ɪ be myrrh. Ke Yesu kenyu

mó. * 24 Bágó yi ndü ekotákátí. Básot nden eyi bekóre. Báguep ebháñá bérinji ane yéntiki mmu wap ábhónó básot. 25 Bágó yi ndü ekotákátí mpok nywop néghaka nkárenka nénénamot. 26 Amfäy ntí Yesu, ndü ekotákátí, ebhok enok ebhak babhát. Básin aré enyin ené ékə ke báway yi. Básin be, “Mfó bo Israel.” 27-28 Bágó nkwo ngébhé ntantañ amot ndü eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Bákú enyumot ne achák ebhe awoghó yi. 29 Bo abhen báfueré fuet, bágáká nyaka are mántě, mánka ne batí, mánsokoti nəkó yi be, “Aha! Wó mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndü manywop arat! 30 Pemé mmuet, ne fá ndü ekotákátí sep amik!” 31 Bóbati bachiákap Mandem ne baton ebhé Mandem ne bóbati etok béré way nkwo yi, mándeme nəkó ne bati be, “Apeme nyaka bo báchák, ke apú kway bepeme mmuet yi! 32 Dó ká séngó ndü Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò, Mfó bo Israel, áfa ndü ekotákátí ansep amik. Mbák ánsép amik, chon sénoko bé Mandem ke átó yi.” Baghép abhen bati apay báre sokoti Yesu nkwo.

Yesu agú ndü ekotákátí

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

33 Egháká nókó nkárenká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etok enkem. Ebhák kpáte nkárenká érat ne ngósí. 34 Egháká nókó mbó nkárenká eyó érat, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabátani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí ófére ntí ne me?” 35 Mbok bo abhen báté kékwót báyinji, bágók nókó ndü Yesu ábíki enyu eyó, béré rem ne bati be,

* 15:23 Babhé mō achi nyaka ndu beka yi áké ghok bebe tontó.

“Ghók ka, äbhijî Elájja!” ³⁶ Mmũ wap amət ajiēt arək asət ekuchá agwót antí mónək asebhē yó amem εchyé mmém. Asá amfay, ateme Yesu anyu bé ánsók. Arem be, “Dó séngó mbák Elájja ätwò beferē yi ndũ ekotákátí ne.” ³⁷ Yesu ábíkí nókó, asebhē. ³⁸ Nkúbhé mpok yó, ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre bebhək bepay befu amfay beghaka amik. ³⁹ Mũnti nkwò batemé nenu besa betay ane áté áyijî Yesu aghó enyu yi ágú. Ekə arem be, “Tetep, mũne achi mbə chi Mmò Mandem!”

⁴⁰ Baghərə fú báté nekə nesie mánjijî nəkə. Mbək eyap báchi nyaka María ane etək Magdala, ne Salóme ne María nnə Jems ane mónkwen ne Jóses. ⁴¹ Baghərə bhə bákòñə nyaka Yesu mánchye nəkə yi nekwak bebhó mpok ane yi áchi atú Gálili. Beyä baghərə báchak abhen bákónó nyaka Yesu Yerúsalem bábhak aré nkwó.

Bábhémē Yesu

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Eghaka beku ndũ Nywəp Ntonjí, ené bátòñti mməet béchwē ndũ nywəbhé neywəməet, ⁴³ Joséf mmũ Arimátia amət, afa ne netanjánti arək ntá Páílet be ányché yi betanj ámfere Yesu amfay ekotákátí. Joséf achi nyaka mmũ echem egħo ene bōbati etək ane abhəñə kenókó besí bhə, ne áñon nyaka mpok ane Mandem ätwò ambak Mfə ntá bo abhen bachi abhi. ⁴⁴ Páílet ághókó nókó enyijî ene Joséf árémé, abhak maknkay bérinjî bé Yesu agu. Abhijî mũntí batemé nenu ane aghə ndu Yesu ágú, abhép yi mbák anán agu tetep. ⁴⁵ Mũntí batemé nenu wu aka bé anán agu. Páílet aghati ye Joséf bé ákway bérəñ beferē erene Yesu. ⁴⁶ Joséf

arək aku ésíendən. Afere yi asebhə amik. Anép ne ésíendən eyə, arək afyé yi amem nnem enén bátémé ndü setárebhé. Afú abinjiri ye eremé ntay akuti nyünem. ⁴⁷ María ane etək Magdala ne María nno Jóses bágó nebhəet ane bábħere Yesu.

16

Yesu apetnsem ndü nepém
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywəbhé neywəməet nefuere nəkə, bagħoré bati arət bákú bawerérip ndu berəŋ bewati Yesu aməet. Bábħák María ane etək Mágdala ne María nno Jems ne Salome. ² Bětí bėti ndü nywəbhé mbi amem Sónde, báfú báre rəŋ ndü nnem. Báchwəp aré mpok mmok ánánj áfúú ³ Ené bó bárəŋ, báre rem ne bati be, “Agha ábinjiri chəŋ ntay amfere anyu nnem ntá yeɛ?” ⁴ Bárəm nyaka nə mbənyune ntay enə néchik nyaka tontó. Bápére chwəp aré, bágó bé bábjinjiri nə nérəp chi nepak. ⁵ Bagħoré bhə báchwe amem nnem, bágħə esakámu chəkə ebhe awónem eyap ne nkú pépép aməet. Becháy békém bó tontó. ⁶ Esakámu eyə éghati bhó be, “Báké cháý! Ndínjí bé bəyàn Yesu ane Násáret ane bágó ndü ekotákátí. Apú fá. Mandem akə yi apetnsem ndü nepém nkúbhé mbə enyü yi árémé nyaka be ebhəŋ befakari. Twó ká ghə nebhəet ane bábħaré yi. ⁷ Dók ye ka ghati bakonə bhi, sayri sayri Píta, bé achi be ambi árəŋ atú Gálili. Chəŋ mángə yi aré, nkúbhé mbənyu yi ághátí nyaka bhe.” ⁸ Bagħoré bhə báfú ndü nnem báre rəŋ ntiét ntiét mángwəre nəkə ne bábħak maknkay tontó. Becháy bekə bó kerem yənyin ntá mmu.

*Yesu abhesi ntá María ane Mágdala
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)*

⁹ Yesu áfú nəkə ndü newú beti bheti ndü nywəbhé mbi ndü sónde, ayambi atón mmæet ntá María ane etək Magdala. Yi ke achi nyaka ngərə ane Yesu ábókó befónó bebábəbə tándrámət bérə yi. ¹⁰ María arək aghati ndak ane ntá bo abhen bákə nəkə nyaka ne Yesu. Atemeri bó ndü básəme mándi nəkə. ¹¹ Ke bəghoko nəkə be Yesu apetnsem ndü nepém ne bé María aghə yi, bákə noko bé echi tetep.

*Yesu abhesi ntá bakoŋo bhí bati apay
(Lk 24.13-35)*

¹² Etat nəkə, Yesu abhesi enyu echak besí bakoŋo bhi bati apay abhen báfu etək egho bákə mándəkə nəkə ndu mótək ebhi. ¹³ Etat nəkə, báriŋi enyu mmu yi áchi. Bápətnsem etək egho bəgháti bakoŋo bhi báchák, ke yě mmu wap ke noko be echi tetep.

*Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi bati byó ne amət
(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)*

¹⁴ Ansem mpok, ené bakoŋo bhi batí byo ne amət mányíe nenýíé, Yesu afú bhə besí. Are bé ne bhə ne ntí be bəgwət bati yap ne bábhíkí noko be yi apetnsem ndü nepém mbə enyü bo abhen báyámbi baghə yi bəgháti bhó. ¹⁵ Aghati yě bhə be, “Dók ká ndü betəkó mmik menkem ghati nəkə ká Mbok Ndíndí ntá bö mankem. ¹⁶ Yě agha ane ánókó Mbok Ndíndí ne bəjwíti yi, Mandem əpeme yi ndü bebú be ámbák mmü ywi mpoknkem. Ke mmu ane abhiki ka menoko, Mandem əchye yi ntemsi ndü bebú bhi bebhæet ne yi. ¹⁷ Chəŋ bo abhen

mánókó mámbəŋ betəŋ békə mənyinjí maknkay. Chəŋ mámbok befónó bebúbəbə ndũ nnyén ɛna, chəŋ mándem beyəŋótək ebhen bábhiki riŋi ndũ nnyén ɛna. ¹⁸ Mbák mǎnkém nnyó ne awə, apú kə bhe yěnyij, ne mbák mǎnyú ɛnyij ɛné éwà y mmu, épú kə bhe yěnyij. Chəŋ mǎnyaŋa bömame amó anti mántəŋ.”

Yesu apɛnsem ntá Mandem

(Lk 24.50-53; Bk 1.9-11)

¹⁹ Yesu Acha ánáná nəkə bérem kɛpi ne baghəkó bhi, Mandem asət yi apɛnsem amfay, achəkə ndũ ɛnəkó kenókó ndu ebhe awónem Mandem. ²⁰ Bakonɔ Yesu bárovhé nəkə, báre kə mángati nəkə Mbok Ndíndí mbǎnkem. Yesu Acha abhak ne bhə, achyɛ bhə betəŋ bekə mənyinjí maknkay ndu betəŋ be Mbok Ndíndí ane bə bǎghàti bho achi tɛtɛp.

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520